

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vliv soft mutilace na atraktivitu

Markéta Jarošová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Vliv soft mutilace na atraktivitu

Markéta Jarošová

Vedoucí práce:

RNDr. Vladimír Blažek, CSc.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Vladimíru Blažkovi, CSc. za jeho pomoc a ochotu při vypracování této práce, jeho konzultace a rady. Také děkuji za spolupráci všem respondentům a rodině za podporu.

Obsah

1	ÚVOD	7
1.1	Cíl práce.....	8
2	SOFT MUTILACE	9
2.1	Vymezení pojmu <i>soft mutilace</i>	9
2.2	<i>Soft mutilace</i> ve vztahu k přírodě a ke kultuře	12
2.3	<i>Soft mutilace</i> v tradiční společnosti.....	14
2.3.1	Tetování.....	15
2.3.2	Skarifikace	19
2.3.3	Piercing.....	22
2.3.4	Transdermální a podkožní implementace.....	25
2.4	<i>Soft mutilace</i> v moderní společnosti	26
2.4.1	Tetování.....	27
2.4.2	Skarifikace	29
2.4.3	Piercing.....	30
2.4.4	Transdermální a podkožní implementace.....	35
2.4.5	Jiné trvalé úpravy v oblasti obličeje.....	37
3	SOFT MUTILACE VE VZTAHU K ATRAKTIVITĚ	39
3.1	Atraktivita.....	39
3.1.1	Atraktivita obličeje	39
3.2	Faktory ovlivňující výběr partnera.....	42
3.3	Využití <i>soft mutilace</i> za účelem zvýšení atraktivity.....	45
4	VLIV SOFT MUTILACE NA ZDRAVÍ	48

4.1	Využívané materiály	51
5	METODOLOGIE	54
6	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ POMOCÍ ROZHOVORŮ	57
7	DISKUSE	68
8	ZÁVĚR	72
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	74
10	SEZNAM OBRAZOVÝCH ZDROJŮ.....	80
11	RESUMÉ.....	84
12	PŘÍLOHY	86
12.1	Příloha A. Scénář rozhovoru	86
12.2	Příloha B. Charakteristiky respondentů	89
12.3	Příloha C. Fotografie a obrázky.....	92
12.4	Příloha D. Tabulky	97

1 ÚVOD

V současné době popularita tradičních forem krášlení u nás stoupá, čím dál častěji se setkáváme s inovacemi takového zdobení i s úplně novými praktikami nevratných úprav celého těla a především obličeje. Čím dál více lidí podstupuje různé formy *soft mutilace*¹ od zcela nenápadných úprav zevnějšku až po radikální, bolestivé a mnohdy trvalé změny. Tento trend je nápadný všude ve světě, stává se postupně součástí všední každodennosti a není pochyb, že nás nějakým způsobem přímo ovlivňuje. Jakým způsobem ke zkrášlování/mrzačení formou mutilací přistupují lidé z různých kultur? Liší se nějakým způsobem nazírání na *soft mutilace* v tradičních společnostech od toho, jakým způsobem k těmto úpravám přistupují lidé v naší moderní západní společnosti? Necháme se ovlivnit stereotypy a přisuzujeme určité úpravy těla pouze lidem z nižších vrstev anebo lze na takovéto úpravy pohlížet zcela opačným způsobem ve smyslu zvyšování atraktivity nebo postavení jedince?

V práci budou zmíněny určité případy plynoucí z historie a tradice, kdy byly umělé úpravy těla prováděny také za účelem zvýšení atraktivity. Menší pozornost pak bude věnována i současným moderním trendům a inovacím. Ze stále vzrůstajícího počtu prováděných trvalých úprav těla a stále většího počtu lidí, kteří tyto úpravy podstupují, vyplývá, že jsme denně s tímto fenoménem konfrontováni a nějakým způsobem nás přímo ovlivňuje nejen psychicky, ale i fyzicky.

¹ *Soft mutilace* značí většinou trvalé, nevratné (ireverzibilní) tělesné změny postihující měkké tkáně.

1.1 Cíl práce

Práce bude zaměřena především na piercing v oblasti obličeje a bude směřovat k posouzení, jak ovlivňuje volbu *soft mutilace* představa o její atraktivitě a hodnocení ze strany druhých. Snižuje *soft mutilace* důvěryhodnost a je přisuzována pouze nižším vrstvám anebo naopak může zvyšovat atraktivitu a být příčinou vzniku nových sociálních vztahů? Jak velkou roli sehrává *soft mutilace* při každodenních společenských interakcích a má nějaký dopad například na důvěryhodnost, výběr partnera, volbu povolání a další rozhodování ovlivněné zejména atraktivitou? V souvislosti s tímto bude provedeno menší výzkumné šetření specificky zaměřené pouze na piercing v obličeji.

2 SOFT MUTILACE

Kde se můžeme s různými formami *soft mutilace* setkat? Kam až sahají prvopočátky úprav těla za účelem zvýšení atraktivity? A k čemu primárně slouží na první pohled pouhé zkrášlování těla?

2.1 Vymezení pojmu *soft mutilace*

Slovo *mutilace* obecně lze přeložit například takto: „*Zmrzačení, znetvoření lat. mutilus z řec. mytilos zkomolený, tupě končící*“ (Velký lékařský slovník, 2008). Význam tohoto slova by se pak dal popsat slovy profesora Kohoutka (2006b) jako: „*Umělý zásah do normálního tvaru části orgánu nebo těla, na rozdíl od deformací postihuje chirurgický zásah již vyvinuté orgány, uskutečňují se k označení příslušnosti jednotlivce k určité rodové, věkové, hodnostní skupině, k označení stavu, schopností, popř. z důvodů kosmetických. Tradičním objektem mutilace jsou pohlavní orgány (obřízka), časté je vytloukání zubů (kmeny v Africe, Jižní Americe, Melanésie), jejich obrušování, propichování uší, nozder, horního či dolního rtu aj. Zvláštním typem je tetování.*“ Tyto změny se pak provádějí jak v tradičních společnostech, tak i v naší moderní západní společnosti. Ačkoli základ neverbální komunikace u člověka tvoří určité vrozené automatismy, lze říci, že prostřednictvím mutilací člověk neverbální komunikaci značně obohatil. Jak píše Fraňková (1997, s.83) *mutilace pak: „Mohou vyjadřovat estetické cítění, odrážejí do jisté míry normy společenského chování, morální, filozofické, náboženské představy a postoje.*“ Tyto změny s sebou tak nesou vysokou výpovědní hodnotu a komunikační cenu (Fraňková, 1997).

K mutilacím však nemusí docházet pouze umělým a záměrným zákrokem, ale k určitým typům znetvoření ať již měkkých či tvrdých tkání dochází i v případě prodělání některých nemocí nebo při úrazech. Tyto mutilace se pak neřadí k tzv. mutilačnímu chování, které bývá často

předmětem zkoumání, ať už jde o pouhý popis nebo klasifikaci mutilace nebo přímo o kauzální analýzu, kdy hledáme příčiny a motivy vedoucí k takovému jednání (Fraňková, 1997). Jak dále autorka píše: „*Je to chování, jehož výsledkem je změna velikosti, tvaru nebo barvy části lidského těla, provedená záměrně na živém jedinci (mutilatio= z latinského zmrzačení, znetvoření)*“ (Fraňková, 1997, s.83).

Obecně lze všechny mutilace rozdělit do dvou základních typů na úpravy, zákroky a postižení nevratné, tedy *ireverzibilní* nebo trvalé a vratné neboli *reverzibilní*, dočasné. Mutilace následně zahrnují dvě podskupiny právě podle toho, zda se projevují na tvrdých či měkkých tkáních na takzvané *hard mutilace* a *soft mutilace*. *Hard mutilace* postihují tvrdé tkáně jako jsou kosti a zuby, patří sem například pilování zubů, deformace chodidel či umělé deformace lebky nebo nosu, částečná nebo úplná amputace prstů a deformace paží. Ale i deformace hrudního koše pomocí korzetů za účelem zvýšení atraktivity u žen. *Soft mutilace* naopak narušují tkáně měkké, patří sem úpravy pokožky, rtů, uší, nosu, ale i obřízka a jiné (Kohoutek, 2009).

Práce se bude zabývat zejména *soft mutilací*, a to ve vztahu k atraktivitě. Právě proto, že úpravy měkkých tkání patří k nejrozšířenějším, nejnápaditějším a nejnápadnějším úpravám těla vůbec. Zahrnují v sobě jak tetování, tak i neméně rozšířenou skarifikaci a perforace různých částí těla neboli piercing, ale i následné roztahování perforovaných částí (rtů, uší, nosu) či podkožní implementaci různých předmětů a transdermální implantáty. Formou těchto úprav pak mutilace dostává i zcela opačný význam, než jak byla definována výše. Ono zmrzačení, znetvoření, zohydění se pak může jevit spíše jako zkrášlení, zdobení nebo dokonce zatraktivnění jedince.

Není tedy pochyb o tom, že hovoříme-li o *soft mutilaci*, hovoříme také o specifickém druhu umění, které by se dalo považovat za jednu z kulturních univerzálií. Takové zdobení těla je pak některými autory

nazýváno *body artem*, kdy: „*Body art je termín odkazující k užívání těla jako východiska a vlastního materiálu umělecké tvorby. Společensky kritický až aktivistický rozměr body artu zdůrazňovaly především feministicky zaměřené umělkyně, lesbické umělkyně a umělci z řad gayů, či umělci jiné než bílé barvy pleti. Body art se úzce dotýká také mimouměleckých oblastí spojených se zdobením a rituálními úpravami těla jako je například tetování, piercing, obřízka a rituály přechodu, ale i plastická chirurgie*“ (Štefková, 2012).

V naší západní společnosti bývají *soft mutilace* nejčastěji zastoupeny různými druhy právě již zmiňované tatuáže, piercingu nebo i skarifikací, či podkožní nebo transdermální implementací. Je známo nepřeborné množství jak motivů, tak i technik, jak takové úpravy provádět. Většinu z nich jsme však přebrali právě od společností tradičních. Původní význam některých motivů se v naší moderní západní společnosti často mění nebo zcela ztrácí. Není divu, že například pro etnika žijící v Amazonii, kde podnebí po většinu roku dovoluje původním obyvatelům odhalovat velkou část svého těla, hraje *soft mutilace* velmi důležitou roli a původní význam tatuáží a jiných úprav těla zůstává zachován, stává se tradicí a dědí se z generace na generaci.

Soft mutilace s sebou také nesou i svá tajemství a tabu, bývají mnohdy spojovány s různými rituály a obřady. Různé formy úprav těla tak nelze chápat pouze jako zdobné prvky zvyšující atraktivitu. Jejich význam bývá často skryt za účelem magickým, rituálním, týkajícím se rituální čistoty a nečistoty nebo postavení jedince ve společnosti. Různé úpravy mohou ovlivňovat jak sociální status jedince, tak i výběr partnera a sexuální přitažlivost jako takovou. Další velmi významnou roli hraje taktéž bolest, která praktiky doprovází. Zpravidla velmi bolestivé bývají právě praktiky spojené s přechodovými rituály jako například obřízka.

Existuje několik rozšířených forem obřízky, u mužů se s ní setkáme častěji než u žen. Mužská obřízka se dále dělí na *cirkumcize* (odstranění

předkožky) nebo *incize* (zářez do předkožky), podle rozsahu zákroku u žen pak bývá popisována *excize* (odstranění klitorisu i stydkých pysků) nebo *klitoridektomie* (odstranění klitorisu), případně *infibulace* (zašití pohlavních orgánů) (Rychlík, 2005). U žen se objevuje i opačný trend, jak píše Blažek (2011, s.105): „Z jižní Afriky je popsáno naopak záměrné, umělé vytahování malých stydkých pysků, až do tzv. „hotentotské zástěrky“, naopak v současnosti lze pozorovat snahu žen o odstranění vyčnívajících malých pysků z estetických důvodů.“

Obřízka může sloužit jako preventivní hygienické opatření nebo může zvyšovat vzrušivost, pro různá etnika má však i hlubší symbolický význam. Například některá etnika přisuzují částem, jež podléhají obřízce, příslušnost k opačnému pohlaví, proto je nezbytné se těchto částí zbavit. Jak uvádí Blažek (2011, s.104): „V těchto skupinách (a mohlo to tak původně platit obecně) je poštěváček chápán jako mužský element u žen a předkožka jako ženský element u mužů.“ Morris (2006, s.210) pak ve své knize popisuje i další důvody, jimiž někteří ospravedlňují ženskou obřízku, například: „Jestliže se muž penisem dotkne ženského klitorisu, může onemocnět, stát se impotentním nebo zemřít.“ Stejně tak i dítě prý může zemřít, pokud se dotkne klitorisu své matky při porodu, navíc může klitoris zapříčinit jedovatost mateřského mléka. Na to pak Morris (2006, s.211) říká, že: „Skutečný důvod je ovšem ten, že snížení ženského sexuálního potěšení pomáhá podřídit je jejich tyranským mužským partnerům.“ K tomu však Blažek (2011, s.105) píše: „Je pravděpodobné, že teprve mnohem později se provozování ženské obřízky stalo součástí vymezování podřízené role žen a omezování jejich sexuální žádostivosti.“

2.2 *Soft mutilace* ve vztahu k přírodě a ke kultuře

V jiném slova smyslu *soft mutilaci* jako formu zdobení, jak již bylo řečeno, zařadil do seznamu charakteristik tzv. kulturních univerzálií Murdock již v roce 1945, jak se také píše v Rychlíkové (2005) knize.

Tatuáže a podobné praktiky, ať už se liší v motivech, významu či technice, jsou prováděny všude ve světě téměř od pravěku. Rychlík (2005) také zmiňuje, že tetování vzniklo jako dokonalejší forma zdobení a malování určitých částí těla, především rtů, v návaznosti na jakési „pravěké líčení“. Dokonalejší především ve smyslu trvalejší a odolnější. Je tedy trefné připodobnění k dnešnímu novému módnímu trendu permanentního make-upu.

Různorodé motivy a formy *soft mutilace* by se také daly chápat jako soustava symbolů, znaků, jež utváří specifický kulturní kód, pomocí kterého se dokážeme odlišovat od „těch druhých“. Jak píše Bauman (1996, s.151): *„Kolem sebe vidíme lidi, kteří se oblékají, mluví a chovají jinak než my a kteří také zjevně (alespoň se domníváme) dodržují jiné normy, než jsou ty naše. A tak si plně uvědomujeme, že každý způsob je v konečném důsledku věcí volby. Je více způsobů jak být člověkem.“*

Nejen, že pomocí různých úprav těla dáváme viditelně najevo vlastní kulturní tradice, ale krášení a zdobení našeho těla lze chápat taktéž jako uvědomování si sebe sama, touhy odlišit se nejen od ostatních, ale také od zvířat neboli přírody. Prvotní funkcí *soft mutilace* se zdá být právě touha odlišit se od přírody, jež nutí lidi po celém světě podstupovat mnohdy velmi bolestivé a nepraktické zákroky. Jak lze naznačit pomocí několika příkladů z Rychlíkovy knihy, kde *Nuerové* nechávají dětem extrahovat dolní řezáky právě proto, aby zdůraznili rozdíl mezi nimi samými a zvířaty, stejně tak si lidé z etnika *Batoků* vyrážejí dva horní řezáky. *Bafiové* pak považují muže bez skarifikace za stejné či podobné prasatům a šimpanzům. *Čokvové* si naopak zuby brousili do špičky, paradoxně aby nevypadaly jako zvířecí, jinde zase zuby ze stejného důvodu začerňovali. V některých zemích si zuby barvili i barvou červenou nebo modrou, neboť v Malajském souostroví považovali za hanebné mít zuby bílé, protože pak vypadaly jako psí. *Mbayové* pak skrze

malování na obličej vyjadřovali své opovržení přírodou (Darwin, 2006; Rychlík, 2005).

Podobně jako móda slouží taktéž *soft mutilace* k sebeidentifikaci a ke kultivaci nás samých. A možná právě proto *soft mutilace* hraje velmi významnou roli v každodenním chování a jednání lidí právě v zemích, kde podnebí umožňuje po většinu roku odhalovat větší část těla, avšak nejen v těchto zemích, neboť ne vždy platí, že „šaty dělají člověka“.

Ať už je *soft mutilace* praktikována spolu s přechodovými rituály nebo mimo ně, staví se jistě do role nositelky kultury, neboť s její pomocí a skrze různé praktiky s ní spojené se člověk dokáže viditelně svévolně odlišit od zvířat a stát se tak opravdovým „hotovým“ člověkem. *Soft mutilace* tak vyjadřuje jakýsi přechod od přírody ke kultuře (Lévi-Strauss, 2006).

2.3 *Soft mutilace* v tradiční společnosti

Soft mutilace jako forma zdobení v sobě zahrnuje nepřeberné množství motivů a vzorů, pomocí kterých tradiční národy vyjadřují vlastní kulturu, náboženství, sociální status a společenské role, ale i náladu. Také slouží jako ochranný, léčebný nebo prostě jen jako zdobný prvek ke zvýšení atraktivity. U *soft mutilace* se tak setkáváme jak s mnohočetností motivů, tak i s velkou škálou motivací. Svůj symbolický význam zde sehrává i bolest, jež tyto úpravy doprovází. Taktéž lze zmínit i velkou různorodost technik, předávaných z generace na generaci, neboť velmi často se role „tatéra“ dědí z otce na syna, v určitých výjimečných případech se setkáváme i s ženami, jež mohou takové praktiky vykonávat. Není to tedy záležitost výhradně mužská, nemůže ji však provádět každý. Obvykle bývá spojena s určitými posvátnými, nejčastěji přechodovými rituály a dalšími šamanskými praktikami včetně léčitelství.

Z předchozí kapitoly by již mělo být jasné, co přesně si můžeme pod pojmem *soft mutilace* představit a jaké praktiky zahrnuje. Výše zmiňované úpravy, konkrétně tetování, skarifikace a piercing, se zdají být nejčastějšími a nejrozšířenějšími formami *soft mutilace* jak v tradičních společnostech, tak i v dnešní moderní západní společnosti. Proto považuji za důležité ke každé jednotlivé praktice uvést její stručný popis doplněný o příklady právě z tradičních nezápadních společností (konkrétněji pak zvláště u zákroků v obličeji s ohledem na zaměření práce), případně i další rozdělení. Také stručně popíši techniky, s jejichž pomocí lze jednotlivých úprav dosáhnout. Dále zmíním některé nejtýpicetější funkce a v menším rozsahu i vzhled do historie těchto jednotlivých úprav.

2.3.1 Tetování

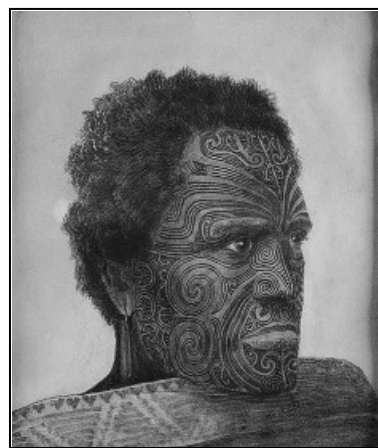
Tetování, tetováž, tetuáž nebo také tatuáž (z anglického slova tattoo, původně tattow) převzaté z thajského tatau – označovat (Rychlík, 2005). Jak píše Blažek (2011, s.100) ve svých skriptech: *„Jako tetuáž označujeme vpravení barviv do hlubších vrstev kůže, čímž vzniká namodralá kresba. To se provádí odlišnými technikami, ale především vpichováním jehel či třísek nebo trnů kaktusů do kůže a pak vetřením barvy do vpichů.“* Taktéž zmiňuje, že s různobarevnou podobou tatuáží se setkáme spíše v naší moderní západní společnosti (Blažek, 2011).

Historii a vzniku tetování se v mnoha českých i zahraničních publikacích věnoval ne jeden autor, stejně tak bylo vydáno i mnoho publikací týkajících se motivů používaných při tatuážích. Takto velký zájem o tuto praktiku lze přičítat faktu, že tetování je stejně staré jako lidstvo samotné a s tetovanými lidmi se můžeme setkat téměř kdekoli. I přesto však není v naší společnosti jednohlasně přijímáno a akceptováno, byť v tradičních společnostech činí neodmyslitelnou součást lidství. Jak píše Fiksa (2005b, s.24) ve své knize o tetování: *„Nejčastěji tetování zavrhuje lidé staršího data, kteří si stále tetování spojují s kriminálními živly*

nebo se záletnými námořníky, případně je pro ně tetování zkrátka výstřední a nedůstojné.“ Vladimír Franz se v Rychlíkově knize pak k této problematice vyjadřuje slovy: „Tetování jako existenciální body-art budí u mnoha lidí, kteří se považují za liberály a „postmoderní avantgardisty“ odpor až otevřeně rasistický, mohu-li to tak říci“ (Rychlík, 2005, s.330).

Účelem této podkapitoly není podat ucelený ani stručný přehled všech možných motivací, díky kterým si lidé po celém světě zdobí svá těla, ani popis nepřeborného množství motivů, technik nebo funkcí. Naopak bych se zde chtěla věnovat tatuážím v obličeji, které jsou v moderní západní společnosti spíše výjimkou než pravidlem, na rozdíl od běžné praxe u etnik žijících tradičním způsobem života.

Jak uvádí Spennemann (2007) ve své knize Tetování na Marshallových ostrovech: „Zatímco tetování hrudi, zad a ramen bylo mezi prostými lidmi běžné, tetování krku a hlavy bylo vyhrazeno mužům z náčelnických kruhů.“ Nejznámějšími lidmi právě pro své tetování, konkrétně v obličeji, jsou pak Maorové (Obr. 1), žijící na Novém Zélandu, jihu Polynésie. Jak píše Rychlík (2005, s.102): „Důvod je zjevný na první pohled: Maorové se odhodlali zdobit své tváře, nejosobitější část těla, jíž komunikujeme.“ Jejich

Obr. 1. Maorské obličejové tetování moko.

tetování je známé pod názvem moko, celý proces tvorby se nazývá ta moko a je spojován jak s rituály, zpěvem, tak i s mnohými tabu, což platí pro tetování obecně. Z maorského tetování dokážeme vyčíst nepřeborné množství informací o jeho nositeli, od hodnoty až po příbuzenské vztahy, rovněž stav, zaměstnání, sociální status, v neposlední řadě i znak symbolizující podpis samotného nositele. K zobrazení všech těchto symbolických významů sloužily speciální motivy, které musely přesně odpovídat určitým částem na obličeji. Co se týče techniky, používala se

dlátka zvaná *uhi* a barva, zářezy byly hluboké zhruba 3 mm. Do nich se většinou za pomoci paličky vklepávala směs popela a šťávy z rostlin (Módos, 2011; Rychlík, 2005). Jeden výzkumník také uvedl, že pro ženy moko znamenalo i krásu a pro muže znak válečníka (Tetování, 2011).

Tatuáže obličeje můžeme pozorovat ale i u čínských etnických menšin *Drung* a *Dai*, kde si *Drung* dívky nechávaly potetovat obličej geometrickými vzory na důkaz znamení dospělosti, konkrétně si tetovaly oblast lícních kostí, úst, brady a prostor mezi očima. Jako nástroj jim sloužil ostrý trn namáčený do inkoustu zhotoveného z popela a vody. *Dai* ženy si také tetovaly obličej na důkaz dospělosti, ale i jako ochranu před zlými duchy a také kvůli výrazu krásy (DeMello, 2007).

U japonských žen z etnika *Ainu* můžeme pozorovat speciální tatuáž kolem rtů (Obr. 2), připomínající knírek (Fiksa, 2009), kdy: „Prazvláštní úsměv ainských žen z Japonska sloužil k odlišení věku nositelky“ (Rychlík, 2005, s.12). Neboť jak dále Rychlík podotýká, se zvyšujícím se věkem se tatuáž kolem rtů zvětšovala. Také *Chorité* z oblasti Gran Chaco z jižní Ameriky jsou známí svými tatuážemi obličeje, které sloužily k odstupňování

Obr. 2. Tatuáž kolem rtů u žen etnika *Ainu*.

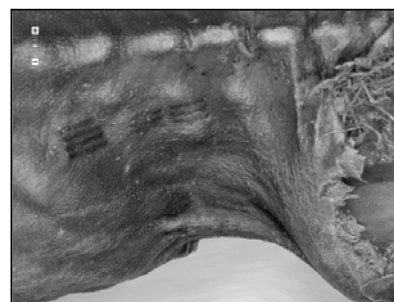
dívek ale i mužů podle věku (Obr. C-1 v příloze). Tetoval se malý kroužek, později s křížkem na čelo, následně svislé čáry na tváře a nakonec i brada pomocí kaktusového trnu. Zvláštním zvykem *Warranů* nebo *Akavajů* bylo vytrhávat si obočí a nahrazovat jej tatuáží, což nápadně připomíná současný velmi oblíbený módní trend. Taktéž se tetovali v oblasti úst (Rychlík, 2005). Darwin se ve své knize také zmiňuje o části Afriky, kde lidé považovali za nesmírně půvabné, mít na čele vytetovanou hvězdu a na bradě tečku (Darwin, 2006).

Magická funkce pak může spočívat i ve víře, kdy po vytetování jaguářích vousků v oblasti tváří přebírá nositel takovéto tatuáže i

jaguárovy lovecké dovednosti a vlastnosti, jak tomu bylo u *Matsesů*. *Mundurucové* si pak tetovali tváře celé (Rychlík, 2005).

Ať už se objevilo tetování jako zdokonalená forma malování a zdobení těla nebo naopak, byly časem bolestivé techniky tatuáže zmírňovány natolik, že dnes už se vyskytují pouze ve formě malování na tělo. Takovým příkladem by mohli být známí *Kad'uvejové*, kteří své znaky urozenosti na kůži dnes již pouze malují. Nic to nemění na faktu, že tetování je, bylo a pravděpodobně i stále bude součástí lidského života v nejrůznějších podobách. Setkáme se i s případy využívání technik na pomezí malby a tetování, které by se daly připodobnit nám známému „tetování“ henou. Taková technika spočívala v získávání šťávy ze stromu *džinipapo* (*Genia americana*), s jejíž pomocí vydržely ornamenty a jiné „tatuáže“ na kůži mnohdy až 14 dní, přičemž voda neměla na trvanlivost barvy nijak zvláštní vliv (Rychlík, 2008). Ani tahle technika tak není žádným moderním vynálezem naší doby, jak by mohl někdo myslet.

Jak je tradice *soft mutilace* stará dokazují i nálezy tetovaných mumií z Peru (Ancon, Chiribaya Alta) (Rychlík, 2008), ale i nález mumie v Ötzalských Alpách z roku 1991 (staré přes 5000 let), podle místa nálezu také nazývané jako Ötzi (Obr. 3). Toto tělo bylo díky tzv. zmýdelnatění perfektně zachováno, pročež můžeme na těle pozorovat prastará tetování vyskytující se převážně kolem obratlů, ale i na jiných částech těla (Dobeš, 2011). Hovoří se až o padesáti tatuážích, které byly vyhotoveny nejpravděpodobněji za léčebným účelem (Südtirol, 2013). Nejstarší nález tetované ženy pak pochází z Ruska, tato žena zemřela zhruba před 2400 lety. Její tatuáže byly propracovanější než u Ötziho, popsány byly rozličné zvířecí motivy na pažích a ramenou (Bodyart magazín, 2008). Další tetované

Obr. 3. Tetování na zádech mumie Ötzi.

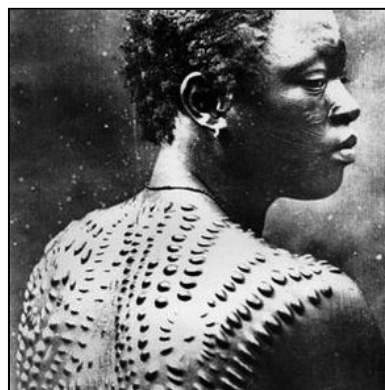
mumie pocházejí z Egypta z dob zhruba 2100 před naším letopočtem, nejslavnější je pak nalezená mumie kněžky Amunet, jejíž tatuáž tvořily různé body, popřípadě linie, kdy: „*Poté se ukázalo, že právě bodová a lineární tetováž byla základním stavebním kamenem rituální a náboženské tetováže v Egyptě*“ (Barun, 2011).

2.3.2 Skarifikace

Skarifikace neboli cikatrizace, jak o ní hovoří Rychlík (2005), je záměrně vytvořené zjizvení kůže, často se také objevuje jako doprovodný prvek při tatuážích. Dále tuto úpravu můžeme dělit do dvou podskupin podle toho, jakým způsobem vzniká. Prvním typem je tzv. *brandling*, což je označení, které odpovídá technice vypalování vzorů, nejčastěji pomocí rozžhaveného kovu do kůže. Za druhé je to pak tzv. *cutting*, jenž představuje techniku vyřezávání ornamentů a jiných znaků za pomoci velmi ostrého předmětu, v nejlepším případě je tímto předmětem skalpel, ten ale bývá v tradičních společnostech mnohdy nahrazován jinými ostrými předměty, jak bude popsáno níže.

Při takovýchto úpravách je žádoucí, aby probíhaly velmi rychle a s co největší přesností, pokud možno s co nejmenší ztrátou krve. Někdy je však nutné postup několikrát zopakovat, aby následně vytvořená jizva byla co nejvýraznější. Pro tyto účely mnohá etnika praktikují úmyslné znečišťování hojících se jizev pomocí předem připravených směsí, někdy k těmto účelům může sloužit například prach nebo saze a popel smíšený se slinami, alkoholem či dokonce močí, později třeba i směs uhlí a benzínu, ale stejnou funkci plnila i sůl, horká pryskyřice nebo palmové a jiné listí vkládané do rány. Pomocí skarifikace se na kůži vytvářely mnohdy velmi složité obrazce, kde na rozdíl od tatuáže mohli tvůrci pracovat i s plastickými efekty (Obr. 4). Jizvy samotné pak mohly být buď vystouplé, pootevřené, vroubkované, přímé nebo točivé. Pro lepší formování jizev byla užívána technika, kdy se kůže nejprve vytáhla

pomocí speciálních háčků a až poté byla naříznuta, tečkované jizvy pak vznikaly pomocí hlubokých vpichů. V Nigérii je popisován nástroj zvaný *ugelle* (*uche*), který vypadal jako trojúhelníková břitva, méně časté byly břitvy ve tvaru písmene Y. Beninské ženy používaly skleněné střepy, *Tivové* zase nástroj zvaný *kusa* podobný malému nožíku (Módos, 2011; Rychlík, 2005).

Obr. 4. Ukázka skarifikace v Africe.

Co se týče významů skarifikace, určitě nezůstaneme u jediného výkladu, například v Nigérii, jak píše Rychlík (2005, s.197): „*Jizvy prý dodaly oběma pohlavím větší erotickou atraktivitu.*“ Význam motivů pak spočíval jak v etnicitě nebo sexualitě, tak i v dokazování odolnosti a odvahy (Rychlík, 2005). Skarifikace spolu s tatuáží mohla sloužit ke zvyšování obranyschopnosti u mladých lidí (Blažek, 2011). Darwin (2006) v knize O původu člověka pak napsal, že v arabských zemích byl člověk považován za dokonale krásného pouze v případě, že disponoval skarifikací na spáncích nebo tvářích. Stejně tak obyvatelé Kordofanu nebo Dárfúru považují za krásné zjizvení na různých částech těla.

Tato forma *soft mutilace* je nejrozšířenější u etnik s tmavou pigmentací kůže žijících v Africe či Austrálii, nejčastěji jako doprovodná technika pro zviditelnění tetování. Svými skarifikacemi jsou velmi proslulí například lidé z etnika *Dinka* a *Makonde*, dále pak *Nubové* či *Nuerové* a *Šilukové*. Pod rozsáhlou

Obr. 5. Plastické zjizvení obličeje obyvatel Konga.

skarifikací obličeje si můžeme představit etnikum *Tiv* nebo *Joruby*, u kterých bylo popsáno až 24 obličejových vzorů, sloužících k odlišení

jednotlivých královských rodin. Za zmínku také stojí etnika jako *Bangala*, *Bazoko*, *Bapoto* či *Wangata*, kde si zástupci obou pohlaví vytvářejí pomocí plastických jizev výstupky na čele (Obr. 5). Jedná se buď o větší množství teček, nebo jednu velkou spojitou jizvu (Rychlík, 2005).

Obr. 6. Mutilace
v podobě uzlíků
na čele.

Je zřejmé, že skarifikace stejně jako tetování oplývá nepřeberným množstvím motivů a typů. Od banálních jednoduchých vzorů až po jedinečné a velmi propracované obrazce, ale i takové, které se jen těžko popisují. V případě žen z etnika *Sango* a *Sakara* (Obr. 6) to může být popsáno i takto: „[...] se dokonce štípají (ženy, pozn. MJ) do čela a vytahují si kůži tak dlouho, až si vytvoří jakési permanentní zauzlované růžky“ (Rychlík, 2005, s.194).

Skarifikace, stejně jako ostatní formy *soft mutilace*, hraje významnou roli při přechodových rituálech jak mužů, tak i žen, zejména doprovází jedince při přechodu od dětství k dospělosti. Jizvy získané právě z rituální skarifikace bývají v tradičních společnostech velmi ceněné. Tak je tomu i v případě jizev vzniklých v boji, které vypovídají o určitých charakterových vlastnostech jedince, a které mohou mít vliv právě při výběru partnera. Doloženo Chagnonovým příkladem, který se týká mužů z etnika *Yanomamö* často si nanášejících na oholené hlavy červené barvivo, aby své jizvy z boje zvýraznili a dali na odiv vlastní statečnost a schopnost přežít. Nejinak tomu bylo i v polovině 19. století v Německu, kde ženy považovaly zjizvený mužský obličej za jakési znamení a věřily, že manželství s takovým mužem bude spokojené. Jak zmiňuje Burriss, Dunbar napsal, že muži, kteří mají viditelné posttraumatické jizvy, mohou působit dojmem, že jsou schopni nést riziko a v očích žen se stávají atraktivnější, stejně jako maskulinnější typy mužů (Burriss et al., 2009).

Jizvy tedy neposkytují pouze důkaz o předchozích traumatech či onemocněních, ale říká se, že jsou výpovědí o tom, čím vším si člověk za život prošel. Mohou tak záměrně, ale i nechtěně poskytovat informace o historii nebo osobnosti svého nositele, nemalý vliv pak mají i na jeho atraktivitu (Burriss et al., 2009).

Mnozí autoři zdůrazňují především komunikační funkci skarifikace. Například Rychlík (2005, s.51) ve své knize napsal: *„Vyryté obrazce na kůži skutečně fungují jako svébytný komunikační nástroj a prostředek nonverbálního sdělení – který často vypovídá o svém majiteli více, než by si sám přál sdělit...“* Jako typ jednostranné komunikace si můžeme uvést i příklad cejchu jako identifikační funkci skarifikace, kdy byli určití lidé poznamenáni vypálením značky, ta měla sloužit například k odlišení trestanců nebo otroků od okolní společnosti. Někdy se objevovaly obličejové zářezy dokonce i u dětí, které tak poznamenali jejich příbuzní v rámci příslušnosti k rodině pro snazší rozpoznání. Funkce mohla být i magická, přičemž skarifikace měla sloužit k ochraně nositele před zlými silami a nemocemi, a pro takové účely měla skarifikace přesně daný tvar a počet zářezů na přesném místě na těle pro konkrétní druh nemoci (Rychlík, 2005).

Co se týče historie skarifikace samotné, lze ji datovat až do doby před 8 až 5 tisíci lety. Důkazy o skarifikaci nalézáme ve formě skalních maleb, ale i na všedních potřebách jakými byla keramika a rozličné sošky (Rychlík, 2005).

2.3.3 Piercing

Piercing značí perforaci neboli záměrné proděravění kůže. Týká se nejčastěji uší, dále pak nosu a rtů, tento výčet však není zdaleka konečný, piercing je možno provést téměř kdekoli na těle. Fiksa (2005a) jej například definuje takto: *„Bodypiercing je činnost, při které je zaváděn*

předmět, většinou šperk z různých materiálů do tkání.“ Piercing je forma *soft mutilace*, vykonávaná téměř všemi společnostmi na všech kontinentech světa, především pak v Africe, Asii a Jižní Americe.

Například v Číně byl piercing praktikován v návaznosti na prastaré umění akupunktury, piercing ušních boltců si prováděli jak ženy, tak i muži, kteří si velmi často své ušní boltce vytahovali, jak lze doložit z ilustrací starých císařů či Buddha. Taková forma piercingu mohla být spojována buď s hodnotí nebo také se zdravím a dlouhověkostí (DeMello, 2007). Piercing mohl být i výrazem určité komunitní příslušnosti. Za hlavní motivací k piercingu u tradičních společností stály povětšinou iniciační rituály nebo sexualita.

U několika málo etnik žijících na Borneu byl popsán i piercing mužských genitálií, konkrétně kostní implantáty v oblasti žaludu penisu. Zmínku o piercingu předkožky pak můžeme nalézt i v Káma Sútře. Proděravění oblasti blízko pohlavního mužského orgánu pak mohlo sloužit jako jakási mužská antikoncepce, neboť hluboký otvor, do kterého byla vsazena dřevěná štěpina, mohl sloužit k výtoku spermatu a zamezilo se tak nechtěnému oplodnění ženy, pokud by sperma putovalo standardní cestou. Další extrémní úpravou spojenou se sexualitou bylo nařezávání a propichování penisů horizontálně skrz celý žalud například u *Dajaků* a *Sadangů* na Celebesu, tato praktika nese název *ampallang*. *Alfurové* si do svých penisů zaváděli malé kamínky nebo perly za účelem poskytnutí

Obr. 7. Piercing nosu je po celém světě častý.

větší rozkoše svým ženám, v některých popisech stojí, že si muži do penisů vkládali i ptačí pera nebo zlato, některé ženy mohly dokonce muže bez takové úpravy odmítat (Stirn, 2003).

Piercing nosu je známý z oblasti Melanésie, Jižní Ameriky a Indie (Obr. 7). Jak uvádí Blažek (2011, s.102): „Vkládání až nápadně velkých předmětů do nosní přepážky při slavnostech známe u Novoguinejců, četné drobné krátké tyčinky v obličejí jsou popsány u Indiánů z Amazonie apod.“

Obr. 8. Piercing ušních boltců.

Velmi častý je také piercing ušních boltců (Obr. 8) či rtů, ke kterému v tradičních společnostech dochází v raném věku jedince a následně se otvor po perforaci v průběhu času postupně roztahuje, takové modifikace se od určité velikosti řadí mezi trvalé mutilace a jsou jimi známi například *Botokudové* (Rychlík, 2005), kteří do vytažených otvorů vkládali dřevěné kotouče - zátky. Podobný zvyk lze pozorovat i ve

Obr. 9. Destička *pelele*.

východní Africe, kde si ženy vkládají do vytažených rtů destičky zvané *pelele* (Obr. 9), tyto nejsou však ve rtech trvale, naopak se často vyndávají za účelem komunikace nebo příjmu potravy. Některé ženy si mohou takto vytažený ret nechat odříznout na důkaz truchlení za ztraceného partnera. Známe je také vytahování ušních boltců (Obr. 10), a to především u *Dajaků* (Blažek, 2011). V africké mytologii roztažené ušní lalůčky sloužily jako ochrana před zlými duchy (Módos, 2011).

Oproti tomu někteří lidé, praktikující jisté formy asijské náboženské tradice jako je šamanismus nebo animismus, provádějí při dosažení transu dočasný piercing tváří nebo jazyka. Něco podobného pak můžeme pozorovat i u následovníků súfismu či hinduismu v Indii, na Srí Lance nebo v Malajsii (Stirn, 2003). Stejně tak, jak někteří autoři podotýkají, klasické

Obr. 10. Ušní lalůčky si často roztahují různá etnika.

propíchování ušních boltců a následné nošení náušnic lze řadit k úpravám spíše dočasným (Blažek, 2011).

V této práci však budu považovat jakoukoli perforaci kůže popřípadě svalů a následné vložení a dlouhodobější nošení šperku za piercing. Proto i nošení náušnic budu označovat za piercing ušních lalůčků, avšak pouze dočasný, neboť nedojde-li k žádným komplikacím při hojení, o kterých bude řeč později, dá se říci, že vpichy po náušnicích po jejich vyjmutí nezanechají téměř žádné stopy. Vytahování lalůčků pak podobně jako vytahování rtů považuji za úpravu spíše trvalou, neboť, jak již bylo řečeno, při překročení určité hranice je úprava nevratná.

Fiksa (2005a) se také zmiňuje o zvláštním „piercingovém rituálu“ z Malajsie, zvaném *Thaipusam*, který původně vykonávali lidé z etnika *Tamitů* z jižní Indie, nyní jej praktikuje mnoho Indů žijících v Malajsii, kteří každoročně putují ke svatyni lorda Murukana, jak vysvětluje: „*Dnes tato tradice spojuje celou hinduistickou menšinu v Malajsii v jejím uctívání lorda Murukana*“ (Fiksa, 2005a, s.13). Piercing tak představuje zmenšeniny Murukanových atributů. Tyto atributy představují zmenšeniny dvou kopí propíchnutých skrze tvář a jazyk, jež zdůrazňují slib mlčení, ale také k posílení pocitu sounáležitosti rodiny a jejich blízkých (Obr. 11). V Brazílii je zase nejznámější piercing dolního rtu zvaný *tembetá*, vyrobený z pryskyřice stejnojmenného stromu (Fiksa, 2005a).

Obr. 11. Znárodnění Murukanových atributů skrze piercing.

2.3.4 Transdermální a podkožní implementace

Transdermální se od podkožní implementace liší tím, že část šperku je vložena pod kůži, ale z větší části tento implantát vystupuje

viditelně na povrch. Podkožní implementace označuje vkládání celých, většinou kovových nebo kostěných či jiných biokompatibilních předmětů pod kůži tak, aby vytvořily na kůži výstupky či jiné plastické tvary. Taktéž se praktikuje zasazování kovových nebo drahokamových předmětů do zubů. Tyto úpravy jsou spojené spíše s moderním *body artem*, o kterém ještě bude řeč. Proto je zde zmiňuji spíše okrajově. U tradičních společností se můžeme setkat snad jen s implantáty v penisu, které plní funkci sexuální, podobně jako piercing u některých mužů žijících na Borneu (Rychlík, 2005).

2.4 *Soft mutilace v moderní společnosti*

V dnešní moderní společnosti se však význam a symbolika jednotlivých praktik *soft mutilace*, jak byly popsány v tradičních společnostech, trochu posunuly. Jak píše Rychlík (2005, s.13): „*Dnešní tetování má ve většině případů soukromé významy, v zásadě jedince odlišuje, vyjadřuje odstup od ostatních a původně složitý funkční celek posunuje blíže k primárně estetickému obsahu.*“ Blažek (2011, s.13) pak uvádí: „*Přestože základní význam setrvává, konkrétní obsahy, které sdělují (úpravy a změny těla, pozn. MJ), jsou aktuálně vysoce specifické.*“

Všechny *softmutilační* praktiky prováděné v naší moderní společnosti tak lze souhrnně označit pojmem *body art* a jsou nedílnou součástí umění, které postihuje naše těla. Prvotní roli tak v dnešním moderním světě nehrají rituály, pokud však pomineme, jak některé studie naznačují, že by bolest, jež *soft mutilace* doprovází, mohla pro některé lidi v naší společnosti znamenat připomínku iniciačních rituálů tradičních společností (Blažek, 2011). Dále pak není stěžejní ani magická nebo ochranná funkce (s výjimkou některých vojenských nebo námořnických motivů, jež mají stále symbolicky chránit nositele před smrtí například utonutím apod.), ale spíše touha odlišit se. Ne však tolik od přírody jako spíše od ostatních, dát najevo příslušnost k určité subkultuře nebo vyjádřit

své názory, ať už jsou jakékoli, touha přiblížit se někomu nebo se naopak vymanit z každodenní šedi.

Z již zmiňovaných funkcí v naší společnosti silně posiluje právě funkce individualizační, jak sám Rychlík říká (2005, s.59): „*Funkce individualizační, tedy slouží minimálně stejně dobře jako v minulosti, spíše je možno usuzovat na posílení jejího významu v moderní éře.*“ Troufám si však tvrdit, že s určitými výjimkami převládá funkce právě estetická, kdy mnozí podstupují úpravy právě za účelem zvýšení atraktivity.

2.4.1 Tetování

Tetování v oblasti obličeje, stejně tak jako skarifikace jsou v naší společnosti velmi marginální záležitostmi. Mohli bychom polemizovat o tom, proč tomu tak je. Je však zcela jednoznačné, že tato forma zkrášlování nebo upravování vzhledu není pro většinu lidí ničím atraktivním a není tak žádaná, až na několik málo výjimek.

Obr. 12. Ruská dívka si nechala vytetovat jméno přítele na obličej.

Obr. 13. Mladá dívka s tetováním 56 hvězd.

Naopak jsme v poslední době mohli zaznamenat z masmédií případy, kdy si mladé slečny nechaly potetovat obličej a následně svého rozhodnutí litovaly, což poté vedlo k soudním sporům. Dívky, které tvoří onu menšinu lidí s tatuáží na obličejích v moderní společnosti, pak k tomuto motivoval například vstup do manželství, kdy si ona mladá žena nechala na důkaz věrnosti a lásky vytetovat jméno svého přítele právě na obličej (Obr. 12). Zvláštní je pak fakt, že onen přítel

je sám tatér a právě ten, který vytetoval jiné teprve osmnáctileté dívce na obličej padesát šest hvězdiček (Obr. 13), dotyčná pak na tatéra podala žalobu (Fižová, 2013).

Jak se píše na stránkách PainArtu (SHE-MON, 2013): „*Není asi třeba podotýkat, jak obtížně se žije s tetováním na obličeji. Problémem není pouze shánění práce a neustálá pozornost, kterou budíte, ale mezilidské vztahy všeobecně.*“ Nemalý rozruch pak způsobila i žena, která nabídla vlastní čelo jakožto placenou reklamní plochu, následně si nechala vytetovat na čelo odkaz jedné internetové domény (Fiksa, 2009). Co ji k tomu vedlo, se můžeme však pouze domýšlet. Jsou ale známy i případy lidí, u kterých byla motivace jejich tatuáží pokrývajících celé tělo včetně obličeje jasnější, jedná se o případy, kdy se tito lidé chtěli přiblížit podobou zvířatům, což je paradoxně v protikladu s prapůvodním významem tatuáží. Můžeme tak znát například kočičí ženu z Texasu nebo ještěřčího muže (Obr. 14), který jako jeden z prvních podstoupil rozštěpení jazyka (Fiksa, 2009).

V České republice je pak bezesporu nejslavnějším mužem s tatuáží pokrývající celý obličej, a to nejen díky své kandidatuře na prezidenta České republiky, Vladimír Franz. Jak píše Rychlík (2005, s.251): „*Mít tetovaný obličej je náročnou zkouškou i pro výjimečné jedince.*“

Obr. 14. Ještěřčí muž.

Franz pak v Rychlíkově knize o svém tetování vypověděl: „*Své tetování chápu jako neodvolatelnou a ultimativní součást mé tvorby a života coby jednoty existenciálního gesamtkunstwerku!*“ (Rychlík, 2005, s.330).

Samotné tetování v moderní společnosti se od těch tradičních liší především svou barevností, v současné době je na trhu nepřeborná škála barev, které se dají libovolně kombinovat či namíchat přímo na zakázku. Posledním módním hitem pak byly UV barvy, které lze využít při tatuážích, takové tetování pak nemusí být v normálním světle vůbec vidět

a naopak pod UV reflektory přímo září (Obr. 15), navíc se dají tyto barvy kombinovat i s klasickými barvami (Valenta, 2011). Další rozdíl pak

Obr. 15. Tetování s použitím UV barev.

spočívá v pokročilejší technice, jež urychluje tatérům práci a napomáhá k vytvoření propracovanějších a detailnějších tatuáží. Také tatuáž očí (Obr. 16), jazyka nebo rtů zevnitř je spíše výdobytkem moderní společnosti.

Několikrát do roka se také pořádají takzvané konvence neboli

schůze, setkání či kongresy, kam přijíždějí tatěři z celého světa předvést své umění. Lidé se zájmem o tetování se tak mohou pravidelně setkávat, obdivovat nové trendy a předávat si své zkušenosti (Fiksa, 2005b). V České republice se taktéž jednou do roka pořádá charitativní tetovací happening, který podporují čeští profesionální tatěři, kteří po skončení akce věnují výtěžek z provedených tatuáží letos například Fondu ohrožených dětí (Smola, 2012).

Obr. 16. Tetování očí.

2.4.2 Skarifikace

Také skarifikace si u nás získala své obdivovatele a nositele i přesto, že je tato procedura bolestivější a náročnější. Její provedení nabízejí mnohá studia zabývající se tetováním a piercingem. Dostupné jsou oba druhy skarifikace, jak tzv. *cutting*, tak i *branding* (Obr. 17), kdy *cutting* (Obr. 18) je využíván spíše k tvorbě detailnějších motivů. V naší společnosti není však příliš obvyklé, aby skarifikace byla doprovodným prvkem tatuáží. Provádí se odděleně od tetování ve sterilním prostředí, čerstvé rány nejsou nijak záměrně znečišťovány ani do nich nebývá

vmazávána žádná směs látek či barviv, jak tomu bývá zvykem u tradičních společností. V tomto pak spočívá asi jediný zásadní rozdíl, neboť technika zůstává stejná. I u nás je tedy časté, že se skarifikace musí vícekrát opakovat, pro dosažení optimální výsledné úpravy.

Obr. 17. Ukázka brandingu.

Vzhledem k tomu, že jsem se při zpracování práce nesetkala s žádnou zmínkou o někom, kdo by u nás nebo v jiných západních zemích podstoupil skarifikaci v obličeji, byť není vyloučeno, že tomu tak je, nebudu se nadále již skarifikaci věnovat. Rozsáhlejší zjizvení v obličeji je pravděpodobně stále mnohými lidmi u nás považováno za neatraktivní, ba naopak odpudivé či děsivé, proto se mohu domnívat, že většina lidí, kteří podstupují *soft mutilace* především za účelem zvýšení atraktivity, se těmto praktikám vyhýbá. Díky tomu pak mohu usuzovat na minimální počet těch,

Obr. 18. Ukázka cuttingu.

kteří by nezohlednili vliv *soft mutilace* na atraktivitu obličeje při touze nějak se odlišit nebo podstoupit úpravu za třeba jiným účelem. Naopak je žádoucí pomocí chirurgických zákroků nechat si jizvy či vrásky pro docílení hladšího vzhledu pokožky obličeje odstranit.

2.4.3 Piercing

Rychlík (2005, s.24-35) napsal o piercingu také následující: „K nejrozšířenějším způsobům tělesného zdobení patří piercing, již běžně vnímané propichování různých částí těla pomocí šperků, jež za mnohé vděčí punkovému hnutí.“ Taktéž se zmiňuje, že původně byl piercing rozšířen také mezi vyznavači sexuálního fetišismu, *tribalismu* nebo

různých subkultur jako například *Modern primitives* (Rychlík, 2005). Na to pak Fiksa (2005a, s.16) říká: „*A snad díky tomu se jeho cesta moderními dějinami vyvíjela jako součást sexuálních praktik a experimentů sadomasochistických komunit.*“ Obliba piercingu však roste a v současné době prostupuje téměř všechny společenské vrstvy a generace. Jak ve svých postřezích Valenta (2011, s.260) zmiňuje: „*S jistotou můžu napsat, že věk zájemců se pohybuje od patnácti do šedesáti let.*“

Typů klasického moderního piercingu je velké množství, piercing je u nás prováděn na rozličných místech včetně mužských i ženských pohlavních orgánů, kde zvláštní typ představují tzv. *chastíty piercings*, tedy piercing, který slouží k znemožnění pohlavního styku stažením malých či velkých stydkých pysků u žen. Setkáme se i s piercingem bradavek, ale také s jinými netradičními piercingy.

Další skupinu tvoří takzvané *surface/surface-to-surface* neboli povrchové piercings (Obr. C-5 v příloze), jak je definoval Fiksa (2005a, s.60): „[...] zahrnují všechny piercings, které nejsou umístěny ve vyčnívajících záhybech kůže nebo chrupavky, nýbrž do povrchu kůže vstupují a na jiném místě zase vystupují.“ Jak také zmiňuje dále, každý takový povrchový piercing má svůj název, který pochází z angličtiny. Povrchový piercing si můžeme nechat provést například na šíji (*Nape*) (Obr. 19), na bradě (*Chin*), na čele (*Bindi*), nad penisem (*Pubic*), podél páteře (*Spinal*), mezi prsty, nejčastěji mezi ukazováčkem a palcem (*Handweb*), ale i na hrudníku (*Deep Chest*). Tyto piercings jsou však velmi špatně snášeny a tělo je často vyloučí. Časem je tak začaly nahrazovat dokonalejší mikrodermální implantáty, o kterých bude ještě řeč.

Obr. 19. Piercing šíje.

Mezi další netradiční piercingy patří například *Achilles piercing*,

Obr. 20. Piercing pod klíční kostí.

vedený pod achillovou šlachou, který však při špatném zhojení může způsobit potíže s chůzí. *Clavicle* (Obr. 20) pak značí další velmi riskantní piercing procházející pod klíční kostí nebo takzvaný *Biceps piercing*, procházející, jak název napovídá, skrz biceps. Někoho může překvapit i zmínka

v Encyklopedii bodyartu (DeMello, 2007) o análním piercingu v oblasti řitního otvoru nebo následná modifikační metoda záměrného postupného roztahování této oblasti.

Další praktikou, jež u nás vešla do módy teprve před několika lety, kterou však lidé z tradičních společností dobře znají, je následné roztahování piercingů a vkládání takzvaných *flash tunelů*, popisovaných jako kratší duté trubice (Obr. C-2 v příloze), jejichž součástí jsou těsnící gumové kroužky. Někdy mohou být označovány názvy *Grommet* či *Earlet*, na druhé straně *Plugy* (Obr. C-3 v příloze) připomínají spíše šperk podobný zátkám, jaké používají již zmiňovaní Botokudové. Tento šperk se pak liší v tom, že není dutý, připomíná tedy pak onu zátku nebo kolík. Někdy bývá popisována i drastičtější metoda, pomocí níž lze docílit podobného efektu, a to přímé vyříznutí velkého otvoru skalpelem a následné vložení šperku nebo také *Ear cage* (klec), kde jsou provedeny skalpelem tenké řezy mezi dvěma piercingy, vypadající podobně jako mříž. Od takovýchto metod však většina profesionálů upustila a snaží se poskytovat svým klientům spíše rady jak docílit pomalého a vyváženého roztažení tak, aby nedošlo například k natržení nebo přílišnému ztenčení či prasknutí kůže vlivem příliš těžkého šperku nebo rychlého roztažení. Nyní je nejvíce doporučována metoda, kdy postupně vkládáme větší a větší šperk do vpichu po jehle, než dosáhneme požadované velikosti.

Nutno dodat, že pokud vkládaný šperk přesáhne 8 mm v průměru, dá se tato úprava považovat za nevratnou, pokud je to méně než 8 mm, lze předpokládat, že po vyjmutí se otvor opět zatáhne, avšak je to zcela individuální (Fiksa, 2005a).

Dalším velkým módním hitem se stala piercingová šněrovačka (Obr. 21), což jak uvádí studio, které tuto úpravu nabízí: „Piercingová šněrovačka je luxusní ozdoba na večer, neobvyklý a lehce dekadentní doplněk na plesy, večírky či jiné akce.“ (Hell, 2013f) Tato úprava je tedy ryze ženskou záležitostí, jež zdobí ženská záda, hrudník, ale třeba i bok, paže nebo nártý. Tato úprava se provádí většinou jen několik hodin před

Obr. 21. Piercingová šněrovačka.

například zmiňovaným plesem, spočívá v napíchnutí několika kroužků třeba rovnoběžně podél páteře, vždy dva naproti sobě, následně se kroužky protáhne stuha (Obr. 22). S takovou ozdobou se pak žena chlubí pouze něco málo přes 24 hodin, následně ji ve studiu piercingové kroužky vyjmou a vpichy se nechají zahojit (Hell, 2013f). U této úpravy tak není pochyb, že slouží pouze za účelem zvýšení atraktivity jako jakýsi šperk či módní doplněk.

Rovněž pozoruhodným zážitkem může být i účast na akcích, kde dochází během show ke vzájemnému propichování se jehlami, které se po dobu trvání show v ráně ponechají, avšak po skončení se opět vyjmou. Není tak vkládán žádný šperk, jedná se jen o veřejné vystoupení, při kterém se aktéři za pomoci hudby a sdílené bolesti mohou přivést až do transu. Taková show pak nápadně připomíná

Obr. 22. Příprava piercingové šněrovačky.

„piercingový rituál“, jaký byl popsán u *Tamitů* nebo jak jej praktikují také za dosažením pozměněného stavu vědomí během svých slavností *Mandané*. Vyvrcholením této show (Obr. 23) může být závěrečné zavěšení aktéra na speciální háky tzv. *suspensions* (Rychlík, 2005).

Obr. 23. Zavěšení na háky.

S nejpočetnější typologií se však setkáváme až u piercingu v oblasti obličeje, nejčastěji se jedná o piercing v okolí rtů, brady, nosu, obočí a pochopitelně vůbec nejpočetnější piercing uší (Obr. C-6 až C-9 v příloze).

Piercing ušních boltců může být prováděn různými způsoby, od kterých se také odvíjí označení jednotlivých úprav. Setkáme se tak například s názvy jako: *helix*, *conch*, *tragus*, *antitragus*, *rook/daith*, *snug*, *industrial* nebo *orbital*. U nosu se pak setkáme buď s propíchnutím chrupavčité části, nebo kůže pod nosní přepážkou. *Bridge* značí propíchnutí v oblasti kořenu nosu, *Nasallang* pak horizontální piercing celého nosu, vyžadující trojí narušení tkáně. Pod označením *cheek* si pak představíme piercing skrz tvář, *Ashley* je název pro piercing vedený přímo skrz ret, *Jestrum* je název pro piercing vedený také skrz ret, ale vystupující až pod nosem nebo méně častý tzv. *Smiley* piercing mezi zuby a horním rtem, viditelný při úsměvu, jeho opakem je pak *Frowny* mezi dolním rtem a zuby, který je viditelný pouze pokud záměrně odkryjeme dolní ret. Méně časté jsou pak piercingy přímo uvnitř dutiny ústní nebo piercing v okolí oka, například nejméně častý *Eyelid*, což je piercing horního víčka (Fiksa, 2005a). Někdy se setkáme také s horizontálními piercingy jak obočí, rtů, tak i jazyka a oblasti pod nosem. Tento výčet není zdaleka konečný, taktéž názvy piercingů nejsou univerzální a mohou se lišit. Výše zmíněné se však vyskytují nejčastěji.

2.4.4 Transdermální a podkožní implementace

Dnešní piercing, jak byl popsán výše, by se dal slovy Radka Fiksy (2005a) považovat za „piercingovou klasiku“, nikoho dnes už nepřekvapí, spíše naopak je naprosto běžný. Proto jsou v čím dál větší oblibě extrémnější formy piercingu takzvané podkožní či transdermální implementace, o kterých bude následující kapitola. Ač se jedná o náročnější zákrok s větším rizikem komplikací, jeho fanoušci si ho nenechají ujít, právě díky tomu, že mnozí jej považují za extrémní formu *soft mutilace* nebo také za hranici, za kterou by již ostatní nešli. Tyto úpravy tak dnes stále slouží převážně k odlišení se spíše než ke zvýšení atraktivity.

Obr. 24. Podkožní implementace.

Vzhledem k náročnosti a rozsahu zákroku je podkožní implementace (Obr. 24), úpravou nevratnou a mnohdy se řadí mezi úpravy označované anglickým termínem *heavy body modification* (těžké tělesné modifikace). Jak uvádí české studio (Hell, 2013c),

kde tyto úpravy praktikují: *„Implantáty představují zdravotně značně rizikový zákrok, při kterém jsou pod kůži umístěny speciálně tvarované předměty ze zdravotně nezávadných materiálů. Cílem je proměnit reliéf těla, aby odpovídal představám nositele.“* Další těžkou modifikací pak tvoří také tzv. *Beading* (z angl. bead = korálek, kulička) jedná se o podkožní implantáty nejčastěji ve tvaru kuliček umístěných pod kůži mužského pohlavního orgánu, můžeme se také setkat s označením takové úpravy názvem „perly yakuzy“, neboť, jak se můžeme dočíst na stránkách studia, původně si nechávali členové yakuzy implantovat podobným způsobem pravé perly. *Beading* je také známý z vězeňského prostředí, kdy jedna taková kulička znamenala jeden rok za mřížemi. Tato

úprava je pak považována za nejbezpečnější ze všech ostatních podkožních implementací, co se aplikace a následného hojení týče (Hell, 2013a).

V současné době se s pojmem transdermální implementace setkáme jen zřídka, častěji se setkáme spíše s pojmy jako například: *mikrodermální implantát* nebo jen *mikrodermál* či *dermál*. Velmi časté je v dnešní době používání pouze anglických termínů jako *dermal anchor* (podkožní kotva) nebo *single point surface piercing* (*surface piercing* s jediným bodem pro aplikace). Ale také bývá popisován takzvaný *skin diver* (kožní druk), který se od ostatních liší svým specifickým tvarem jehlanu (mikrodermaly.cz, 2013).

Jak na svých stránkách uvádí jeden ze salonů (Hell, 2013d), který provádí mikrodermální implementace, od piercingu se liší tato úprava také technikou: „*Kůže není při tomto typu piercingu propíchnuta jehlou. Používá se nástroj zvaný puncher (vyslovováno pančr, z angl. punch = prorazit), což je kruhový skalpel s průměrem 1,5 mm – 2 mm.*“ Jak z citace vyplývá, někteří provozovatelé studií považují transdermální implementaci pouze za typ piercingu, můžeme se tak spíše setkat s pojmem mikrodermální piercing, který je popisován jako podkožní kotva či podkožní mikroimplantát, který: „*Je velký pouze několik milimetrů a vypadá jako obrácené T. Základnu tvoří oválná placička, která je umístěna pod kůži. Dřík šperku pak mírně vyčnívá nad povrch kůže a na něj je našroubováno zvolené zakončení mikrodermálu (kulička, placička či jiná ozdoba).*“ (Hell, 2013d) Vzhledem k technice a často netradičnímu umístění kdekoli na těle, avšak s výjimkou například jazyka či míst kde bývá kůže častěji namáhána či jinak drážděna a kde není možné mikrodermální implantát aplikovat, je doba hojení delší, než u klasického piercingu. Na druhou stranu oproti takzvanému *surface piercingu* je doba hojení kratší a při případném vyjmutí implantátu zůstává i menší jizva.

Vznik a rozšíření mikrodermálních implantátů v moderní společnosti je tak přisuzován právě reakci na špatné hojení a komplikace, které přináší *surface piercing*, kdy snaha o jeho zdokonalení vedla právě k mikrodermálním implantátům. Za revoluční je také považována metoda *punch and taper*, využívána pro *surface piercing*, kdy klasickou metodu propichování jehlou, nahradilo vyříznutí malé části tkáně a následná aplikace šperku. Tato metoda pak spolu se znalostmi z aplikací podkožních implantátů a piercingu dala vzniknout právě mikrodermálním implantátům, jakémusi schůdnému kompromisu. Tento trend je však v naší společnosti poměrně nový a podoba implantátů se stále vyvíjí. Častěji než u piercingu tak dochází k případům, kdy tělo tento šperk nepřijme a je nutné jej vyjmout i přesto, že na materiál ze kterého je šperk zhotoven je kladen větší důraz na rozdíl od klasických piercingových šperků a výhradně se doporučuje pouze titanový implantát.

Podkožní implantáty vůbec a v oblasti obličeje především jsou většinou lidí považovány za extrémní formu mutilace, která nemá s atraktivitou nic společného. V České republice by se pak lidé s touto úpravou dali spočítat na prstech, i když pochopitelně neexistuje žádný dokument, který by o tom přesně vypovídal. S transdermálními nebo spíše s mikrodermálními implantáty se setkáváme naopak celkem běžně. Hlavní výhodou, kterou představují, je umístění těchto implantátů téměř kdekoli po těle. Jak již bylo naznačeno, v obličeji však často převládá jednodušší, v této oblasti snadněji a častěji praktikovaný klasický piercing.

2.4.5 Jiné trvalé úpravy v oblasti obličeje

Do této kapitoly bychom mohli zařadit například v dnešní době velmi populární „trvalý“ make-up (Obr. 25), který nemusí být nutně řazen mezi trvalé mutilace, neboť jeho trvanlivost je individuálně časově omezena (Hell, 2013b). Můžeme se také setkat s tzv. kosmetickým tetováním, které se liší od permanentního/„trvalého“ make-upu tím, že ve

výsledku je úpravou opravdu trvalou (Fiksa, 2009). Následně pak kosmetické či chirurgické zákroky spadající pod plastickou chirurgii.

Další méně častou úpravou je rozdvojení neboli rozštěpení jazyka (Obr. 26) pomocí skalpelu, známé pod pojmy *Bisection* ale i: „*Split jazyka nebo také tongue split (angl. rozštěp jazyka)*“ či „*hadí jazyk*“ spočívá v *proříznutí vaziva ve středu jazyka (středního vláknitého septa) a následné úpravě rány tak, aby nekrvácela a opět nesrostla*“ (Hell, 2013g). Uvádí se, že obě poloviny jazyka pak lze po pracovním procvičování ovládat nezávisle na sobě. Mohou se však objevit i různé komplikace, jež mohou například nevratně omezit schopnost artikulovat nebo dojde k trvalému znecitlivění jazyka a omezení jeho funkčnosti. Tato úprava je také extrémně bolestivá (Fiksa, 2009).

Obr. 25. Trvalý make-up.

Oční implantáty jsou známé hlavně v Nizozemí, kde si můžeme tento „oční šperk“ bez problémů pořídit. Tetování očí se využívalo dříve k zamaskování očních vad (Fiksa, 2009), je však vyhledáváno i lidmi bez jakéhokoli poškození očí. Mezi další novodobé moderní trendy jsou

Obr. 26. Rozštěpení jazyka.

řazeny i zvláštní deformace ušních boltců k docílení „elfího“ vzhledu pomocí zašpičatění uší, tato úprava je nevratná. Naopak sešití rtů neboli *Lip sewing* trvá maximálně několik hodin. Jak píše Fiksa (2009, s.59), tato praktika je: „*Činnost, dělána buď z estetických důvodů, nebo za účelem zaměření mysli při meditování, prostřednictvím odstranění schopnosti mluvit.*“

3 SOFT MUTILACE VE VZTAHU K ATRAKTIVITĚ

Co činí člověka atraktivním a jakým způsobem to lze umocnit? Jaké jsou hlavní moderní a módní trendy, kam až může zajít jedinec v touze odlišit se od druhých a co si o tom myslí právě „ti druzí“?

3.1 Atraktivita

Atraktivita je: „[...] míra (úroveň) přitažlivosti, náklonnosti a důvěryhodnosti mezi reálně nebo i virtuálně komunikujícími lidmi“ (Kohoutek, 2006a).

Atraktivita hraje významnou roli v řadě sociálních interakcí, od péče o potomky až po řešení složitých společenských konfliktů a situací. Atraktivní lidé pak dříve začínají svůj sexuální život a také vystřídají i více sexuálních partnerů, jsou více žádanými partnery a jsou oblíbenější v kolektivu. Vliv na fyzickou atraktivitu nemá pouze vzhled obličeje, ale i tělesná výška, u žen pak hlavně poměr pasu a boků (tzv. WHR index), u mužů naopak poměr ramen a trupu (Havlíček a Rubešová, 2009).

3.1.1 Atraktivita obličeje

Co se týče charakteristiky obličeje, nejdůležitějšími faktory, které ovlivňují atraktivitu tváře, jsou tedy symetrie, průměrovost, jak píše Blažek (2008, s.55): „*Atraktivita obličeje souvisí i s blízkostí průměrným hodnotám – zprůměrovaný obličej z několika portrétů je atraktivnější než kterýkoliv z výchozích obličejů.*“ A znaky pohlavního dimorfismu (především u žen), kdy: „*Navíc ale ženská tvář s juvenilními rysy je pro muže atraktivnější, což lze interpretovat tak, že mladší žena dává předpoklad mít více potomků a proto jsou při výběru partnera zvýhodňovány mladistvěji vypadající ženy*“ (Havlíček a Rubešová, 2009, s.203). Například Saxton et al. (2010) ve studii posuzující 70 českých adolescentů taktéž dospěl k

závěru ve shodě s jinými badateli, že více atraktivní jsou tváře symetrické, průměrné a femininní.

Bezpočet odborných studií se zabývá atraktivitou lidské tváře a jejím vztahem k symetrii, průměrnosti, zdraví, věku, povědomosti, sexuálnímu dimorfismu i možnostem univerzální atraktivity. Řada studií také dokládá hypotézu symetrie jako transkulturního prvku zvyšujícího atraktivitu. Možné vysvětlení je funkce symetrie jako fenotypového i genotypového indikátoru biologické zdatnosti. Symetrie je upřednostňována mezi rozličnými živočišnými druhy při výběru partnera, dokládá totiž, jak je jedinec odolný vůči různým poruchám a onemocněním. Ve tváři se totiž také značí vývojová stabilita jedince pod vlivem změn prostředí (Cardénas a Harris, 2006; Perrett et al., 1999; Schaefer et al., 2006; Wade, 2010)

Preferenci symetrických vzorů na maskách či v tatuážích vykazuje řada společností, jak popsal také Lévi-Strauss (2006, s.216-231) na příkladech severoamerických, asijských či novozélandských etnik.

Dále podle studie Little et al. (2006) si jedinec vybírá partnera kromě jiného i na základě osobních povahových preferencí. Jinak řečeno úsudek ohledně atraktivity obličeje ovlivňuje míra podobnosti s předpokládaným vzhledem korespondujícím s upřednostňovanými charakterovými rysy. Tedy pokud jedinec oceňuje určitý povahový rys a nalezne ho ve tváři druhého, považuje takový obličej za více atraktivní. Zároveň jsou tyto toužebné rysy považovány za „dobré“. Obecně tyto povahové rysy ve tváři jsou důležitější pro úsudek o opačném pohlaví u žen, muži zas upřednostňují spíše fyzickou atraktivitu. Podobná pravidla ohledně oceňovaných charakterových vlastností promítajících se ve tváři platí i u posuzování v přátelském vztahu mezi jedinci stejného pohlaví.

Zvyšováním atraktivity obličeje vlivem symetrické dekorace ve tváři se zabývali Cardénas a Harris (2006), kteří prohlašují, že asymetrický

obličej je posuzován jako atraktivnější, pokud je zdoben vzory, jež zvětšují symetrii. Zároveň zjistili i opačný efekt, tedy asymetrických vzorů snižujících atraktivitu symetrické tváře. V umění obecně přijímaná proporční geometrická pravidla včetně zlatého řezu mohou mít při posuzování atraktivity tváře neobyčejně velký vliv, přestože je toto téma v odborných studiích spíše opomíjeno. Vnímání proporcionality a její líbivosti se v historii výrazně měnilo, můžeme však říci, že pravidlo zlatého poměru, rozdělujícího objekt na tři stejné části, zůstává už minimálně od dob filosofů a matematiků starověkého Řecka univerzální. Piercing v určitých pozicích tedy může vedle bilaterální symetrie vizuálně podporovat také vnímání právě rozdělení obličeje na tři stejné díly, a to v horizontálním i vertikálním směru.

Některé studie téma zlatých proporcí zahrnují (např. Schmid et al., 2008), obličej rozdělují na tři třetiny ohraničené ve vertikále vlasovou linií, středem obočí, spodkem nosu a bradou. Schmidová také upřednostňuje podle vlastních závěrů uplatnění zlatého poměru a šesti neoklasických uměleckých proporčních kánonů nad symetrií v případě zvyšování atraktivity těmito fenomény. Avšak některé další práce, které se věnují tématu geometrického rozdělení tváře, pracují s odlišným rozdělením obličejových proporcí a definicí hlavních bodů zájmu (Pallett et al., 2009; Zhang et al., 2010), jejich výsledky se pak týkají například vyšší atraktivity femininních tvář.

Ne všechny vědecké závěry jsou však v otázce symetrie jednotné. Například studie založené na manipulování s obrázky obličejů vykazují určitou preferenci asymetrie (Perrett et al., 1999). Stejně tak Zaidel et al. (2005) poukazují na chabý vliv symetrie na atraktivitu u dospělých osob. S mnohými dalšími studii se také rozcházejí v názoru, že na zvýšení atraktivity má vliv i zdraví projektované ve tváři. Vytýkají některým výzkumům potlačení asymetrií při morfování a zprůměrování obrázků obličejů, což vede k jejich umělému zatraktivnění. Oproti tomu Wade

(2010) uvádí, že symetrické tváře jsou posuzovány jako atraktivnější i jako zdravější, což má pozitivní vliv při výběru sexuálního partnera. Nejedná se o individuální preference vnímání, ale o evoluční adaptaci.

3.2 Faktory ovlivňující výběr partnera

Podle evolučních psychologů, existuje řada fyzikálních vlastností, podle kterých jsou muži i ženy naprogramováni tak, aby shledávali krásným u protějščího pohlaví například hladkou kůži, husté lesklé vlasy a souměrné tváře a postavu. Při výběru partnera pak hraje významnou roli, především co do aspektu symetrie a asymetrie. Kdy jak píše Blažek (2008, s.55): „*Symetrickí jedinci jsou coby vhodní partneři preferováni a asymetrickí naopak znevýhodněni.*“ Asymetrii můžeme rozlišit podle funkce, na získanou činnost, která má na atraktivitu menší vliv a asymetrii, jež souvisí s genetickou variabilitou nebo ontogenetickými procesy, tzv. fluktuální (Blažek, 2008).

Tyto dispozice jsou považovány za krásné, protože odkazují k dobrému zdraví a ke kvalitním genům. Muži pak u žen shledávají atraktivním hlavně plné rty a úzkou čelist, neboť tyto značí nízkou hladinu testosteronu a naopak vysokou hladinu estrogenu, jež jsou ukazateli plodnosti (DeMello, 2007). Ženy jsou si toho faktu zřejmě moc dobře vědomy, neboť se často setkáváme s mutilacemi a zdobením právě těchto partií, a opět nejen u moderních západních společností.

Je tedy zřejmé, že ženy i muži volí při výběru partnera odlišné strategie, při kterých je velmi důležité rozpoznat dostatečně zdatného jedince, který by zajistil vyšší úspěšnost přežití pro své potomky. Jak dále píše Blažek (2008, s.54): „*Výběr partnera je spojen s upoutáním. Dá se říci, že na jedné straně jedinci jednoho pohlaví demonstrují vhodnost k reprodukci – upoutávají a často velmi nápadně, na straně druhé jedinci*

opačného pohlaví se jí snaží identifikovat a upoutat vyhlédnutého partnera.“

Signály, pomocí kterých lze docílit takového upoutání, bývají nejčastěji optické, neboť jak uvádí Morris (2006, s.17): *„Primáti jsou převážně vizuální živočichové, a z toho plyne, že použití nápadných vizuálních signálů je nejrychlejším a nejúčinnějším způsobem odlišení jednoho druhu od jiného.“* Mohou být ale i behaviorálního nebo zvukového charakteru. Optické signály odkazují k sexuálnímu dimorfismu, kdy: *„Muže s vousatými tvářemi nebylo možné zaměnit za ženy s obličejem bez porostu“* (Morris, 2006, s.17). Slouží tak nejen k rozpoznání opačného pohlaví, ale mohou odkazovat právě i ke zdatnosti jedince přežít, neboť může být jedinec s extrémně výraznými znaky (například zbarvení u ptáků nebo dlouhá ocasní pera), které mu neumožňují dostatečně hbitý pohyb či možnost se skrýt před predátory, znevýhodněn, musí mít tedy jiné fyzické kvality, aby přežil (Blažek, 2008). Lidé ovšem na rozdíl od ptáků, neoplývají takto výrazným sexuálním dimorfismem patrným na první pohled. Muže tak můžeme identifikovat podle vousů, většího ochlupení a širších ramen, ženy naopak mívají širší boky a svojí roli hraje i velikost prsou. Stejně tak v knize Umberta Eca (2005, s.111) je uvedena citace Isidora ze Sevilly: *„A ještě další jsou stvořeny kvůli rozlišení, u mužů genitálie, rašící vous či široká hrud', a u žen jemné dásně, malá hrud' a široký kříž a boky, aby mohly nosit plod.“* Jak píše Morris (2006, s.66): *„Je zcela jasné, že z hlediska vývoje našeho druhu by měly mít největší účinek primární signály ženské přitažlivosti jako široké boky, příznivé pro rození dětí, zdravím zářící pleť a velké prsy.“*

Jak také podotýká Rychlík (2005, s.46): *„Tetováž je zkrátka prostředkem, jak u žen zvýraznit jejich ženskost a u mužů jejich mužnost.“*

Výběr partnera je pak nejčastěji uskutečňován na základě homogamie neboli podobnosti či heterogamie, tedy rozdílnosti. Nejsilnější

roli hraje podobnost věková, kdy si vybíráme své vrstevníky, dále pak podobná úroveň vzdělání a podobnost sociální, nejhůře se pak překonávají vlivy pramenící z odlišných kulturních vzorců (Šmolka, 2005). Výběr na principu heterogamie je založen především na vzájemném doplňování. Ne vždy platí, že protiklady se přitahují, jak píše Šmolka (2005, s.13): *„Poněkud spornější však může být kombinace partnera hodně emotivního s racionálním, stejně tak partnera na výkon zaměřeného s někým pro koho je významný především vztah [...] Také heterogamie věková, vzdělanostní, kulturní a sociální má nepochybně své hranice, jejich překročení bývá pojeno s řadou úskalí [...]”*

Motivací k seznámení a rozhodujícím faktorem ke sblížení pak bývá nejčastěji u obou pohlaví fyzický vzhled toho druhého. Od vzhledu pak často odvozujeme, ač s neopodstatněním další charakteristiky neboli kulturně sdílené stereotypy (Šmolka, 2005). Jak také píše Rubešová a Havlíček (2009, s.223): *„Z rozsáhlého vědeckého materiálu i z každodenní zkušenosti víme, že stereotypní přístup k lidem podle vzhledu jejich tváře zcela jistě existuje.“* Toto stereotypní přisuzování osobnostních charakteristik na základě vzhledu pak může být jak vědomé, tak i nevědomé, v každém případě však slouží k lepší a rychlejší orientaci, neboť jak se zmiňuje Erban (2005, s.35-36) o díle Mause a Durkheima *De quelques formes primitive de clasiffication* z roku 1903: *„Jednou z důležitých premis tohoto díla je předpoklad, že to, co dělá člověka člověkem a co je základní složkou jeho přirozenosti, je touha po řádu, po světě, který je srozumitelný, uspořádaný a předpověditelný.“* Ale také, jak dále píše Havlíček a Rubešová (2009, s.224): *„Kategorizace neboli uplatňování vlastností typických pro skupinu konkrétních jedinců, bývá vysvětlována jako důsledek silné evoluční potřeby rozlišovat tyto skupiny lidí, například muže od žen, zdravé od nemocných, děti od dospělých, příbuzné od nepříbuzných či různá emoční vyladění člověka.“* S tím, že: *„Člověk si vytváří souvislosti mezi vzhledem a osobností samozřejmě také*

na základě své osobní zkušenosti“ (Havlíček a Rubešová, 2009, s.226). Následkem pak mohou být kulturní a mezigenerační stereotypy předávané výchovou, jež mohou vést k předsudkům nebo i k diskriminaci, včetně té pozitivní, a mohou tak ovlivňovat náš výběr partnera, ale i přátel, zaměstnanců a podobně (Havlíček a Rubešová, 2009).

3.3 Využití *soft mutilace* za účelem zvýšení atraktivity

Jak uvádí Šmolka (2005, s.18): *„Zatímco stabilní rysy obličeje a tělesnou stavbu můžeme ovlivňovat opravdu jen velice málo (pokud se nerozhodneme pro zákrok plastického chirurga, případně pro cvičení, dietu, či jinou formu sebepoškozování), svou vnější úpravu míváme naopak dost pod kontrolou.“* Úpravy zevnějšku tak mohou poukazovat jak na naši finanční stránku a sociální postavení, tak i na vlastní sebepojetí a zájmy nebo způsob, jakým se chceme prezentovat navenek, ale i na vkus a hodnoty daného jedince, tímto se způsob péče o vzhled může podílet i na tvorbě nových mezilidských vztahů (Havlíček a Rubešová, 2009; Šmolka, 2005). Havlíček a Rubešová pak také uvádějí (2009, s.201), že: *„Aktivní zásahy do fyzického vzhledu mohou sloužit různým účelům (např. zařazení se do určité sociální skupiny) a nemusí být primárně cílené na zvýšení atraktivity jedince, mohou ji však ovlivňovat nepřímo.“*, zároveň však autoři zmiňují (Havlíček a Rubešová, 2009, s.203), že: *„Zvolené způsoby zdobení často mohou podtrhovat či mimetizovat morfologické znaky, jež jsou považovány za atraktivní (např. líčení rtů).“*

Z několika příkladů z různých částí celého světa vyplývá, že *soft mutilace* praktikovaná za účelem zvýšení atraktivity není pouze moderním trendem naší doby, avšak má hlubší kořeny i v tradičních společnostech. Zde je nutné podotknout, že právě v tradičních společnostech nebyla funkce *soft mutilace* výhradně estetická. To, co považujeme za krásné, se ale významně liší jak historicky, tak i napříč kulturami, jak uvádí Morris (2006, s.7): *„Místní pojetí krásy se dramaticky mění a každá lidská*

společnost si vytváří svoje vlastní názory na to, co je půvabné.“ Stejně tak poukazují i Havlíček a Rubešová (2009, s.203), že podle některých autorů: „[...] preference jsou typické pro jednotlivé kultury a dávají smysl pouze v rámci symbolických systémů těchto kultur, tj. jsou sociálně konstruované.“ Lze však říci, že některé estetické preference mohou být do jisté míry i vrozené (Havlíček a Rubešová, 2009). Jak podotýká DeVito, z posledních výzkumů vyplývá, že atraktivita může být univerzální, jedinec, o kterém by lidé určité kultury řekli, že je atraktivní, tak může být hodnocen jako atraktivní i lidmi z odlišných vzdálenějších kultur (DeVito, 2001).

Jak píše Fialová (2001, s.96) o kráse: *„Je výsledkem jak vrozených dispozic, tak vlivu společenských a kulturních podmínek, které určují estetické ideály a normy, jež formují osobnost člověka po stránce fyzické i psychické.“*

Vzhledem k tomu, jak důležitou roli pro lidi po celém světě hraje atraktivita, tak není divu, že se téměř v každé kultuře setkáme s umělými pokusy o její umocnění, často právě pomocí *soft mutilace* nebo konkrétně tetování, kdy: *„Některé z těchto kulturních vylepšení jsou příjemná, jiná bolestivá, ale všechna mají za cíl učinit ženskou bytost ještě mnohem krásnější, než je“* (Morris, 2006, s.7). Ale i mužům může zvyšovat atraktivitu například málo závažné posttraumatické zjizvení v obličeji (Burriss et al., 2009).

Není tedy divu, že jednou z nejdiskutovanějších funkcí, kterou Rychlík (2005, s.43) ve svém přehledu zmiňuje, je hned po funkci rituální právě ona funkce estetická, dekorativní a erotická, jak ji on sám nazval a jak sám píše: *„Dát tělu nový šperk, zkrášlit sebe sama. Taková je zcela jistě jedna z nejdůležitějších a určitě nejzjevnějších funkcí tetování, jež se zvláště dnes dostává do popředí.“* Stejně tak i E. B. Taylor považoval za hlavní účel tetování krásu. V literatuře je možné se setkat i s názorem, že

tetování je mnohem cennější než všechny šperky, neboť tetování nemůže být odcizeno, ani ztraceno (DeMello, 2007). U Darwinových popisů tetovaných domorodců si pak lze povšimnout, že složité vzory nejen pokrývaly celý obličej, avšak byly symetrické, což Darwin neopomněl zmínit a jak již víme z předchozí kapitoly o atraktivitě obličeje, symetričnost s ní úzce souvisí (Rychlík, 2005; Darwin, 2006)

4 VLIV *SOFT MUTILACE* NA ZDRAVÍ

Dopad na zdraví, které jde mnohdy ruku v ruce s krásou, je velmi často opomíjen, a to nejen samotnými lidmi, jež se chystají podstoupit nějakou úpravu, ale i těmi, kteří úpravy provádějí, a bohužel tomu tak není pouze u tradičních společností. Avšak tvrzení, že atraktivita se zdravím úzce souvisí by bylo příliš troufalé, neboť studie, které se tímto vztahem zabývaly, nedošly ke stejným závěrům. I přesto však, jak uvádí Havlíček a Rubešová (2009, s.200): „*Několik studií ukazuje, že atraktivnějším lidem je systematicky přisuzováno i lepší zdraví.*“ Další studie (Koziel et al., 2010; Wohlrab et al., 2009) zase učinily zjištění, že muži s tělesnou modifikací jsou lidmi posuzováni jako zdravější, to samé ale neplatí v případě žen.

Nemalou roli při přisuzování lepšího zdraví atraktivnějším jedincům může hrát i fakt, že také, jak píše Blažek (2008, s.55): „*Existují doklady, že symetrie souvisí se schopností odolávat onemocněním a že souvisí s obrannými mechanismy.*“ A jak již bylo napsáno, jedinci více symetričtí jsou považováni za atraktivnější.

Do jaké míry jsou si lidé vědomi zdravotních rizik, byla jedna z otázek kladených při rozhovorech. Vezmeme-li v potaz, že lidé často přisuzují atraktivnějším lidem lepší zdraví, můžeme tedy usuzovat, že lidé, kteří se rozhodnou pro úpravu obličeje za účelem zvýšení atraktivity, budou lépe informováni o zdravotních rizicích a budou se snažit jim předejít, aby neohrozili nejen své zdraví, ale i vlastní atraktivitu, potažmo aby úprava nenadělala více škody než užitku. Této problematice nebývá věnována dostatečná pozornost ani v literatuře, ať již odborné nebo populární, jež se týká *soft mutilace*. Nedostatek informací pak je možné považovat za jednu z hlavních příčin, proč je riziko vzniku patologií při *soft mutilaci* u nás stále aktuální problém.

Na druhou stranu není pravdou, že by byla opomíjena veškerá zdravotní rizika, a to, jak by si mnozí mysleli, ani u společností tradičních,

keré se s těmito riziky vypořádávají po svém. Často bez lékařské pomoci, odkázání pouze na tradiční medicínu, dostupné zdroje a mezigeneračně předávané zkušenosti ohledně různých bylinných a jiných přírodních léčebných směsí, které vmazávají do čerstvých ran po skarifikaci či piercingu. A ačkoli je dnes v souvislosti s tetováním či piercingem nebo skarifikací zmiňován a diskutován především negativní dopad na zdraví, dříve plnilo tetování funkci právě léčebnou či preventivní. Na takovou funkci můžeme usuzovat z nálezů Ötziho, který měl tetování v místech, která bývají nejčastějším zdrojem bolesti, například kolem kloubů (Rychlík, 2005). Jak Rychlík zmiňuje (2005, s.50): *„Kromě bolestivých míst však měl nebohý Ötzi tetovační akupunkturu i v bodech celkově posilujících organismus.“* Dodnes se v Africe nebo v Indii setkáme s tatuáží, která slouží k terapeutickým účelům. Takové tatuáže pak bývají připodobňovány principům používaným při akupunktuře, kdy konkrétní body ovlivňovaly konkrétní orgány v těle. Setkáme se například s tatuáží očních víček, jež měla napomoci léčbě očních chorob, podobně se pak v Severní Americe tetovala určitá místa na obličeji proti bolestem zubů nebo hlavy (Rychlík, 2005).

První zmínka o škodlivosti tetování pak pochází až z 19. století, kdy byl zaznamenán případ přenosu syfilidy. Následně se potvrdil i přenos viru HIV a hepatitidy (Rychlík, 2005). A jak píše Fiksa (2005b, s.84): *„Ač je to kupodivu, stále se objevují více či méně podložené zprávy o tetování a piercingu ve spojitosti s infekcemi, zejména virovými hepatitidami typu B a C.“* Doba se však přeci jen změnila. Se vznikem profesionálních pracovišť, která pracují s jednorázovými nástroji a desinfekčními přístroji a jsou nucena dodržovat hygienické předpisy, se s přenosem infekčních onemocnění již nesečkáváme. Je však nutné volit pro mutilační úpravy opravdu profesionální studia, neboť riziko přenosu infekce v amatérských či jiných zařízeních, jako například ve věznicích apod., je stále velmi vysoké. Amatérská tatuáž pak nemusí být vždy méně vydařená nežli tatuáž profesionálů, jak píše Fiksa (2005b, s.93-94), lze však souhlasit s tím, že

taková tatuáž naprosto opomíjí zásady profesionálních studií: „[...] jako je zdravotní nezávadnost, znalost epidemiologie, znalost teoreticko-mikrobiologických základů dezinfekce stejně jako znalost dezinfekčních prostředků a metod jejich používání, používání jednorázových jehel (sterilních samozřejmě) apod.“ Na studia pak dohlíží u nás patřičné krajské hygienické stanice. Pokud již tetování máme, je důležité věnovat zvýšenou pozornost ochraně před UV zářením (Fiksa, 2005b).

Další riziko pak představují alergické reakce, o kterých se mnohdy předem neví. Následky pak mohou být trvalé, stejně tak, pokud se vyskytne nějaký problém při hojení, může se po vpichu piercingu objevit výraznější zjizvení (Fiksa, 2005b). „Někdy dojde k tomu, že produkce vaziva se včas nezastaví a nad jizvou vznikne plastický útvar. Pokud se jizva nešíří do okolí rány, říkáme těmto jizvám hypertrofické. Jedná se o nejčastější formu chybného hojení jizev“ (Hojení jizev, 2008).

Jizvy mohou být buď *hypertrofické*, vystupující nebo *hypotrofické*, vkleslé, například po piercingu tváře (Fiksa, 2005a; SynCare, 2013). Zvláštním typem jizev jsou pak tzv. jizvy *keloidní*, o kterých bohužel nebývá v souvislosti s piercingem mnoho zmínek. Je však běžnou praxí, že dermatologové se s takovým zjizvením setkávají právě na místech po vpichu na ušních boltcích, příčinou může být i špatně zvolený materiál šperku. Častěji se tyto jizvy vyskytují u mladých žen, nejčastěji jsou pak postiženy uši, ramena a oblast nad hrudní kostí, vyskytovat se mohou ale i všude jinde po těle (Hojení jizev, 2008).

„Traumata kůže jak fyzikální (např. piercing ušního lalůčku, chirurgický zákrok), tak patologická (např. akné, plané neštovice), jsou primární příčinou vzniku hypertrofické či keloidní jizvy“ (Litvik a Vantuchová, 2011). Rizikovým faktorem pro vznik těchto jizev je i věk, kdy riziko se zvyšuje s vyšším věkem, proto je aplikace náušnic vhodnější u mladších dětí. Nejvíce postižení bývají jedinci mezi desátým a třicátým

rokem života (Hojení jizev, 2008). Pokud tedy rodiče váhají, zda nechají svému dítěti propíchnout uši nebo nechají volbu na svém potomkovi, až bude schopen rozhodovat sám za sebe, riskují tím následné komplikace, které mohou způsobit trvalé poškození, neboť po odstranění keloidní jizvy se často vytvoří nová, ještě větší jizva. Keloidní jizvy se tvoří pouze u člověka a byly popsány oba typy dědičnosti, recesivní i dominantní, častěji se také vyskytují u jedinců s krevní skupinou A. Někdy bývají tyto jizvy zaměňovány s *dermatofibromem* nebo *dermatofibrosarkomem*, je tedy nutné histologické vyšetření nebo biopsie. „V dermatohistopatologickém obraze jsou pro keloidy typická nadměrná depozita kolagenu v dermis, jejichž strukturální jednotkou jsou uzly kolagenu. Tyto uzly mají velké množství silně aktivních fibroblastů, bohatou vaskularizaci a vysoký obsah mezenchymálních buněk“ (Litvik a Vantuchová, 2011).

Ačkoli keloidní jizvy nepředstavují vážné zdravotní riziko, stávají se velmi nepříjemnou součástí nositele, kterému způsobují výrazné trvalé kosmetické potíže (Litvik a Vantuchová, 2011). Každý by tak měl zvážit své dispozice k tvorbě takových jizev, především před úpravami jako je piercing prováděný od ramen výše a skarifikace. Velmi se proto před takovou úpravou doporučuje konzultace s lékařem, a to i ohledně vhodnosti použitého materiálu, ze kterého by měl být šperk zhotoven, vzhledem ke zmiňovaným alergiím.

4.1 Využívané materiály

Nemalou roli v průběhu hojení a přijetí šperku naším tělem hraje materiál, ze kterého je šperk zhotoven, nejvíce alergenní je pak nikl, měď nebo zinek. Nelze jednoznačně říci, který materiál je nejvhodnější, neboť pro každou jednotlivou úpravu se používá jiných více či méně vhodných materiálů.

Titan pak může být nejvhodnější pro mikrodermální implantáty, avšak naprosto nevhodný například pro piercing jazyka, proto by měla být materiálu, ze kterého je zhotoven šperk, věnována značná pozornost, v mnoha případech by se tak dalo předejít komplikacím popsaným v závěru předchozí kapitoly. A ačkoli se všechna studia u nás snaží poskytnout svým zákazníkům dostatek informací, mnohdy se setkáme s tím, že tyto jsou mylné, nedostačující nebo dokonce v rozporu s informacemi, které by měl poskytnout výhradně lékař.

V dnešní době si můžeme vybrat opravdu z nepřeberného množství šperků i materiálů, přesto nejrozšířenějším materiálem zůstává chirurgická ocel, která je všeobecně, troufám si říci mylně, považována za nejvhodnější materiál. Ona mylnost pak spočívá právě v zevšeobecnění tohoto názoru. Šperky z chirurgické oceli představují největší množství na trhu, co do výběru typu piercingu. Nejčastěji nabízeným typem oceli je pak chirurgická ocel 316L nebo LVM, ale i 303, kdy slitina řady 300 obsahuje jak chrom, tak nikl, výjimku tvoří kvalitnější slitina, známá pod názvem *implantium*, kde obsah niklu odpovídá nařízením EU a činí méně než 0,05%. Vzhledem k obsahu niklu, je pak naprosto nevhodné použití takových materiálů do čerstvě provedených piercingů, kdy je toto mimo jiné zakázáno v současné době ve všech zemích Evropské Unie.

Naopak nejdoporučovanějším materiálem pro nejrychlejší hojení bez komplikací je takzvaný bioplast (*bioflex*). Šperky z bioplastu jsou lehké, ohebné a neobsahují žádné kovové složky. Do čerstvých piercingů jsou dále výhradně doporučovány materiály, jako je titan, niob a zlato. Z titanu pak je vhodný pouze titan G23, který získal licenci pro výrobu piercingových šperků díky svým fyzikálním vlastnostem. Jiné formy titanových šperků, které jsou na našem trhu, mohou naopak okolní tkáň piercingu trvale poškodit. Titan je také jediný vhodný materiál pro výrobu mikrodermálních, ale i podkožních implantátů. U zlata je nutné vyvarovat se typů, u kterých je také přísadovým kovem nikl a pokud možno vybrat si

šperk s nejmenším možným množstvím ostatních přísadových kovů, tj. s největším počtem karátů.

Dalším hojně využívaným materiálem je dnes *Polymetylmetakrylát* (PMMA) čili akryláty a plasty, doporučené především pro piercing jazyka, rtů a brady (WildCat, 2005). Setkat se můžeme i se stříbrnými, skleněnými nebo *pyrexovými* šperky či se šperky vyrobenými z takzvané *fimo* hmoty. Velmi oblíbenými jsou dnes také jantar, rohovina, kostěné či dřevěné šperky, využívané především k roztahování piercingů. Pro podkožní implantáty jsou využívány materiály jako silikon nebo teflon (PTFE), kdy se dá tvar implantátu přizpůsobit individuálním potřebám zákazníka. Pro *beading* jsou nejvhodnější silikonové nebo teflonové kuličky, naopak nedoporučují se kuličky z jakéhokoli kovu (Hell, 2013e). Značně se rozvíjí také magnetické implantáty a piercingové šperky (Fiksa, 2009).

Na závěr je nutné podotknout, že důležitý není pouze materiál, ze kterého je šperk vyroben, ale také výrobní postupy a technologie, které se stále vyvíjejí a zdokonalují. Tato problematika by však zasluhovala mnohem podrobnější odborné zpracování. Tato kapitola tak slouží pouze jako přehled materiálů, se kterými se setkáme na českém trhu a jsou více či méně vhodné k jednotlivým úpravám. Dnešní trh je však značně zaplaven nekvalitními šperky a náhražkami, které mohou způsobit svému nositeli trvalé následky. Na vině pak nemusí být jen pouhá lhostejnost lidí, kteří si piercing pořizují, ale i mizivá možnost rozpoznání nekvalitního šperku od šperku kvalitního. Stále tak nezbyvá než věřit, že nám prodejci dodají kvalitní zboží. Je však běžnou praxí, že samotní prodavači/prodavačky nejsou s to určit materiál, ze kterého je vyroben šperk, jež vám nabízejí na svých pultech. O nějakém dokladu či certifikátu pravosti šperku už nemůže být vůbec řeč.

5 METODOLOGIE

Samotný výzkum k této práci se uskutečnil během měsíce ledna roku 2013 a sestával se z několika rozhovorů. Jako nejvhodnější metoda se jevil standardizovaný rozhovor, neboť jak píše Jeřábek (1993), tento typ se využívá především: *„Když je soubor dotazovaných homogenní z hlediska životního stylu a filozofie, náhledu a zkušeností (kultur); když opravdu víme, co je důležité se ptát a jak se na to ptát.“* A jak dále píše, je tato forma nejvíce formalizovaná, otázky jsou kladeny v přesném a stejném pořadí a znění, neboť po každém z respondentů je vyžadována stejná informace (Jeřábek, 1993).

Náš rozhovor se tak pokaždé odehrával na základě předem promyšlených a stanovených otázek se shodnou strukturou (Příloha A). Respondenti dostali dostatek prostoru k výpovědím, což mnohdy znamenalo, že ve skutečnosti odpověděli hned na několik otázek najednou. Nedochovalo k přerušování respondentů, ale spíše pak k vynechání dotazování se na otázky, které ač měly následovat později, byly již respondentem zodpovězeny při jiné otázce. Formu tak lze připodobnit spíše semistrukturovanému neboli částečně standardizovanému rozhovoru, ovšem pouze z hlediska pořadí otázek, které, jak již bylo řečeno, mohlo být pozměněno.

Během rozhovoru byla dodržena všechna základní pravidla, pokud budeme vycházet z pravidel, jak je stanovuje Jeřábek (1993) ve svém Úvodu do sociologického výzkumu, a to: *„Na počátku rozhovoru: 1. tazatel se představí; 2. uvede název organizace nebo skupiny, kterou reprezentuje; 3. stručně (dvěma větami) vyjádří, čeho se výzkum týká, aby dotázaný pochopil význam výzkumu obecně a pokud možno i význam pro něj; 4. sdělí dotázanému, jak byl vybrán, stručně vysvětlí výběrovou metodu; 5. ujistí dotázaného, že jím uvedené údaje jsou důvěrné a že nebude možno je použít v souvislosti s jeho jménem, že nikde nebude*

jeho jméno uvedeno.“ Rozhovory byly zaznamenávány na diktafon pro snazší analýzu, bylo tedy nutné, mimo již uvedená pravidla, sdělit toto hned v úvodu každému z respondentů a získat předem jeho souhlas.

Dále se autor zmiňuje o vlastnostech tazatele, které velmi ovlivňují úspěšnost celého rozhovoru, s tím, že pokud je tazatel svým sociálním postavením, věkem a zájmy blíže respondentům, tím je zaručena vyšší úspěšnost (Jeřábek, 1993). Z tohoto hlediska lze říci, že úspěšnost rozhovorů byla maximální, vzhledem k vlastnímu věku 22 let, svým zájmům a statusu studentky Západočeské univerzity v Plzni.

Respondentů, se kterými byly rozhovory uskutečněny, bylo celkem sedm, z toho čtyři ženy a tři muži. S výjimkou Pepy a Anity byli všichni respondenti toho času studenty na vysoké škole. Věk respondentů se pohyboval mezi 20 – 25 lety. Většina respondentů pocházela z větších měst, dva z nich pak z hlavního města Prahy a jedna žena naopak z malé vesnice u Rakovníka (Příloha B).

Cílovou populací pro vlastní výzkum byly lidé, kteří disponují jakýmkoli piercingem či více piercingy v obličejí. Záměrem bylo vzhledem k zastoupení těchto lidí ve společnosti uskutečnit přibližně stejný počet rozhovorů s muži i se ženami. Výběr vzorku respondentů pak probíhal formou „sněhové koule“ (Olecká a Ivanová, 2010), kdy jsem oslovila v Plzni náhodného jedince s piercingem a požádala o rozhovor, ten mě pak odkázal k dalším lidem s piercingem v obličejí. Totéž jsem učinila i v Rakovníku, abych docílila toho, že ve výsledném vzorku budu mít jak respondenty z menšího města a přilehlých vesnic, tak i respondenty z většího města jako je Plzeň nebo hlavní město Praha.

Všechny rozhovory až na jeden, který se odehrál na půdě univerzity v Plzni, byly provedeny v místě bydliště respondentů, konkrétně přímo u nich doma, tedy v tichém a klidném prostředí nejlépe vyhovujícím samotným respondentům. Délka rozhovorů se pohybovala od nejkratšího,

který trval 7.08 minut po nejdelší o délce 15.08 minut. Je nutné podotknout, že nejdelší rozhovor byl uskutečněn se ženou disponující nejvíce úpravami v obličeji. Průběh rozhovorů nebyl ani v jednom z případů ničím narušen.

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ POMOCÍ ROZHovorŮ

Na začátek rozhovoru proběhlo vždy krátké představení, při kterém respondenti vzhledem k anonymitě uváděli pouze křestní jméno, věk a odkud pocházejí (Příloha B). Ačkoli se jednalo o lidi stejné generace, jejich výpovědi se mnohdy velmi lišily. Hned v úvodu byl patrný rozdíl mezi muži a ženami, co se týče věku při první provedené úpravě, kdy ženy uváděly podstatně nižší věk než muži, a to v rozmezí 13 – 16 let, muži pak uváděli věk v rozmezí 16 – 18 let.

Dále následoval popis jednotlivých úprav, kterými respondenti v současné době disponují. Pepa uvedl, že má pouze hrot v bradě, Martin popsal tunely v uších a piercing v obočí plus tetování na zádech, Kuba pak zdůraznil že: „*V obličejí toho moc nemám, akorát, protože právě vím, jak na to lidi nahlížej a samotnýho by mě to potom třeba štvalo, tak sem si nechal dát náušnici tady pod ret, že to můžeš kdykoliv vyndat a nebude vůbec vidět žádnéj zásah.*“ Dále pak zmínil tunely v uších. Anita uvedla propíchnutá obě dvě obočí, kořen nosu, dále pak piercing nosu z obou stran, piercing nad horním rtem na levé i pravé straně (tzv. madonky), následně piercing pod nosem, piercing brady a uší s jedním tunelem plus tetování na palci, na levém i pravém předloktí, na ramenou a na srdci. Nikola vypověděla: „*Měla jsem toho hodně za ty roky. Propíchlý nosy, brady, uši hlavně, a pak jsem přešla převážně na roztahování uší.*“ Klára pak zmínila natřikrát propíchnutou nosní chrupavku, tragus a tunely v uších, dále pak piercing pupíku a tetování na zádech. Lucka uvedla jen piercing brady a taktéž tunely v uších.

Ve zkratce lze říci, že každý z respondentů opět s výjimkou Pepy uvedl propíchnuté ušní lalůčky následně roztažené do různých velikostí, tedy úpravu roztahování piercingu, kterou všichni respondenti shodně označili jako „tunely v uších“, což také vypovídá o velké oblibě této úpravy v současnosti. Toto „tunelování“ by se pak dalo označit za rozšířený módní trend v západních společnostech. Tři z respondentů pak nezůstali

pouze u piercingu, ale disponovali i tetováním na těle. Co se týče žen, nejčastěji se opakoval piercing brady s výjimkou Kláry a (mnohočetný) piercing nosu, vyjma Lucky. Každý muž pak kromě tunelů v uších disponoval pouze jedním piercingem, a to pokaždé jiným. Lze tedy říci, že ženy disponovaly každá více úpravami, kdežto muži vždy po jedné úpravě. K dalším mutilacím v podobě tetování se pak rozhodl pouze jeden muž, a to ve věku 22 let, a dvě ženy již před 20 rokem života.

Ohledně motivací respondenti s odpovědí většinou váhali, Pepa vypověděl: *„Ani nevím no, už to mám asi osum nebo sedum let a prostě sem chtěl bejt trošku jinej než ostatní asi a zaujmout nějaký slečny.“* Martin: *„Přišlo mi to jako takovej vzdor, já nevím, spíš zestetizovat nějak to tělo nějakým způsobem, nevím, líbilo se mi to.“* Kuba: *„Tak nevím, já jsem zastáncem toho, že sám chci vybočovat z tý řady, nechci prostě bejt členem stáda. [...] třeba ty náušnice, to byl takovej radikální zásah, odpor proti rodičům, protože se doma pohádali, tak jsem se zved a odešel do salonu a pak už se to se mnou vezlo samo.“* Anita: *„Líbí se mi vzhled toho, těch lidí, že seš prostě taková jiná. Vybočuješ. Tak to se mi na tom líbí. Ta základní myšlenka piercingu se mi na tom dycky líbila nejvíc, asi tak.“* Nikola: *„Tak nějak jsem se o to zajímala už jako dá se říct od mala a chtěla jsem to hlavně vyzkoušet no, nejdřív sem jako nechtěla v takový formě a pak jsem to nějak zvětšovala a přidávala...“* Klára: *„Nevím, začalo se mi to líbit, líbil se mi ten proces, ta bolest a tak...“* Lucka: *„Tak piercing, to už je pár let a asi z takový mladický nerozvážnosti nebo nevím, asi sem chtěla bejt něčím odlišná od ostatních.“*

Co se týče motivací, pouze dva muži chápali podstoupení *soft mutilace* jako jakýsi vzdor nebo odpor například vůči rodičům, naopak nejčastěji se objevovala odpověď, že se tímto chtěli respondenti nějakým způsobem odlišit od ostatních, a to ve čtyřech ze sedmi případů, Anita pak považuje odlišení se za základní funkci piercingu. Nikdo z respondentů nevedl, že by hlavní motivací byla atraktivita a touha po

zkrášlení sebe sama, avšak Pepa také uvedl, že se tímto snažil zaujmout opačné pohlaví, což by se dalo chápat, jako snaha o umocnění optických signálů, které hrají roli při výběru partnera. Martin pak jako další důvod pro piercing hned po vzdoru uvedl, že chtěl své tělo zestetizovat, což by se dalo pokládat za snahu o zvýšení atraktivity formou piercingu. Anita sice uvedla, že lidé s piercingem se jí líbí, motivace pro ni však spočívala v odlišení se. Dalšími důvody pro podstoupení piercingu pak byla u Nikol zvědavost, u Lucky mladistvá nerozvážnost, pro Kláru hrála hlavní roli bolest a proces samotný, což lze přirovnat k jakési osobní rituální funkci. Z těchto výpovědí se tak nepotvrdilo, že by lidé podstupovali soft mutilaci vědomě převážně za účelem zvýšení atraktivity, naopak hlavní roli zde hrála funkce spíše identifikační.

Inspirací pro respondenty byli hlavně lidé, se kterými se stýkali: spolužáci, kamarádi, známí. Kuba pak uvedl, že se inspiroval převážně na internetu, neboť neznal v té době nikoho s takovou úpravou, kterou nakonec podstoupil.

Doba rozhodování ohledně podstoupení jednotlivých úprav se pak lišila nejen mezi respondenty, ale i u jedné osoby v rámci odlišných úprav. Doba rozhodování pak souvisela i s tím, zda podstoupení úpravy respondenti s někým konzultovali, například Pepa po důkladné konzultaci s lidmi se stejnou úpravou nejprve počkal až bude plnoletý, aby mohl navštívit profesionální studio. Na rozdíl od toho Martin přemýšlel o svém piercingu pouze týden, následně si nechal propíchnout obočí od své kamarádky, když sám byl pod vlivem alkoholu. Paradoxně o tetování přemýšlel zhruba pět let, než jej podstoupil, tentokrát už v profesionálním studiu. Kuba pak první piercing, jak již bylo řečeno, absolvoval bez rozmyšlení, ihned po hádce rodičů. Anita také náhle a bez konzultace podstoupila úpravy poté, co jí přišly na mysl. Nikola se o piercing a tetování zajímala jak sama říká „od mala“, k úpravě se pak rozhodla zhruba po třech letech rozvažování a konzultaci s přáteli. Klára pak

úpravy rozebírala s lidmi, kteří jí následně úpravu provedli, nutno podotknout, že se nejednalo o profesionály. Piercing pak zvažovala asi měsíc a u tetování doba zvažování trvala o něco déle, a to necelý rok, avšak tetování byla jediná úprava, kterou Klára konzultovala i s rodiči. Lucka se radila s rodiči a kamarády, piercing zvažovala necelý rok, což odůvodňuje vlastním strachem z jehel a z bolesti.

Lze tedy konstatovat, že více informací ohledně úprav vedlo k delšímu rozvážení a zrovna tak mnohem déle respondenti uvažovali o tetování než o piercingu, byť bylo provedeno na místech, které lze snadno skrýt na rozdíl od piercingu v obličejí, neboť piercing lze na druhé straně oproti tetování snáze odstranit. Cizí názor na jednotlivé úpravy pak nehrál při rozhodování pro respondenty žádnou roli. Stejně tak bolest nebyla pro nikoho z respondentů překážkou a většinou jí nevěnovali větší pozornost, pouze Pepa se zmínil, že výrazně bolestivější zákrok by zřejmě nepodstoupil, Klára naopak sdělila, jak již bylo napsáno, že bolest a prožívání bolesti je pro ni důležité a motivuje ji k dalším úpravám.

Ohledně vlivu *soft mutilace* na zdraví a možného výskytu zdravotních komplikací se pak respondenti vyjadřovali takto; na otázku, zda si byli vědomi zdravotních komplikací, Pepa odpověděl: „*Jo, pár lidí mi říkalo, že jim to zarůstá, hnisá a takhle, ale s tím jsem se teda naštěstí nesetkal, takže jsem si vědom byl.*“ Martin: „*Jo byl, a měl jsem je docela časté, hlavně s obočím. Natýkalo to dost, většinou přes zimu.*“ Kuba: „*To jsem jakoby s tátou probíral, protože on se zajímá o akupresuru a akupunktura a právě říkal, že je to špatně, že ty kapiláry tam nějak ... že je to problém, ale já tomuhle nevěřím, takže jsem nad tím pak nepřemejšlel.*“ Anita: „*Byla a úplně jsem je ignorovala.*“ Nikola: „*Jo určitě, [...] s žádnou komplikací jsem se nesetkala, ale jen základní hygienický ... na to jsem dbala, no.*“ Klára: „*Asi jsem to neřešila.*“ Lucka: „*Asi jo, ale jelikož jsem šla do normálního studia, ne k někomu jen tak, tak jsem se jako ani moc nebála.*“

Z odpovědí vyplývá, že každý z respondentů si byl určitého rizika vědom, ani jeden z respondentů však podstoupení úpravy nekonzultoval s lékařem ani s jiným odborníkem. Jak již bylo zmíněno v kapitole o vlivu *soft mutilace* na zdraví, v těchto případech se tak potvrdil fakt, že lidé jsou většinou o komplikacích informováni jen prostřednictvím svých přátel, sami pak žádné jiné ani odborné informace ohledně vlivu na zdraví sami nevyhledávají, naopak před možnými komplikacemi zavírají oči a prostě doufají, že se jim vyhnou. Což se bohužel také nepotvrdilo, ze 7 respondentů se pouze jedna žena nesešla s žádnými komplikacemi, ostatní uvedli komplikace od běžných infekcí (otoky, hnisání) přes komplikace s přijetím šperku (odrůstání, posunutí šperku), až po prasknutí ušního lalůčku při roztahování piercingu. Někteří dokonce museli piercing na určitou dobu kvůli komplikacím odložit úplně.

Pozornost materiálu věnoval pouze Kuba, ne však ze zdravotních důvodů, ale spíše s důvodů osobních a estetických, kdy jak sám říká: „*Nechci vypadat jak nějaký kyborg, chci vypadat jako člověk, [...] kvůli souznění s přírodou.*“ Volil tedy materiály jako je dřevo, kámen nebo rohovina s výjimkou šperku pod rtem, kde vzhledem k umístění není použití například dřeva možné, tady volil tedy chirurgickou ocel. Kuba tak touto cestou potvrzoval své lidství, ne však v protikladu k přírodě, jak *soft mutilaci* chápou některé tradiční společnosti, ale naopak skrze „souznění s přírodou“ se vymezuje jako člověk vůči dnešní mechanizované době a kyber realitě. Ostatní pak materiálu nevěnovali žádnou větší pozornost, většinou však volili chirurgickou ocel, neboť v době, kdy si vybírali šperk, ji považovali za nejvhodnější materiál. Vhodnost materiálu však opět s nikým nekonzultovali, ani se o ní nikde neinformovali. V zásadě se tak opět potvrdilo tvrzení, že chirurgická ocel bývala většinou považována za nejvhodnější materiál i přesto, že tuto domněnku neměl žádný z respondentů od relevantního zdroje. V současné době se však 3 z respondentů shodli na tom, že vhodnější by byl bioplast, vzhledem k umístění jejich šperků v blízkosti zubů a dásní (2 z těchto respondentů

byli na vhodnější materiál upozornění zubařem, do té doby o vhodnosti chirurgické oceli nepochybovali), další 2 respondenti pak o chirurgické oceli jako o nejvhodnějším materiálu nepochybují dodnes, i přes uvedené problémy při hojení jejich piercingů. Pouze jeden respondent neupřednostňuje žádný materiál, nutno podotknout, že se jedná o respondenta, který se nikdy s žádnou zdravotní komplikací nesetkal.

Úvahy nad budoucností své úpravy vzal Pepa v potaz, když se rozhodoval ohledně umístění a druhu piercingu, jedním z důvodů jeho piercingu v bradě byl také fakt, že: *„Jelikož už jsem se bavil s lidma, který to měli i si to třeba vyndali, tak potom vůbec není ten piercing vidět no, že to ta tečka zaroste, takže kvůli tomu jsem vybíral takovej jemnější ... bodec no jenom.“* Martin: *„Přemýšlel a zatím se mi to líbí, víc nad tím nepřemýšlím, vzhledem k tomu, že bych chtěl zůstat v umělecké sféře, tak si nemyslím, že by to mělo dělat nějaký problém, naopak.“* Kuba: *„To jsem určitě přemejšlel, proto jsem zvolil tenhle způsob, že to můžu kdykoliv vyndat a nic to nezanechá.“* Anita: *„S tím jsem se smířila (myšleno s problémy do budoucna, pozn. MJ), že budu mít všude dírky, stálo mi to za to no, je to pět let a zatím jsem to nezměnila ani trochu, furt to mám ráda.“* Nikola: *„Určitě s prací, to je taky důvod, proč sem pár jako věci vyndala a zůstala jenom u jednoho piercingu a u těch uší, který se teda nedaj vyndat už a myslím si, že to zas takovej problém není, že dnešní společnost už to přijímá v pohodě.“* Klára: *„Přemejšlela, ale až to bude důležitý, tak to třeba vyndám, zatím nemám potřebu a v dnešní době už to má tolik lidí, že za těch třicet let už se to takhle řešit nebude, jako se to řešilo dřív.“* Tetování pak Klára volila tak, aby jej mohla vždy schovat. Lucka: *„Tak jelikož ten piercing, když se vyndá, tak v podstatě to není skoro vidět, tak jsem to nějak neřešila.“*

Z výše uvedených výpovědí vyplývá, že většina respondentů nevnímá piercing jako možný budoucí problém, vzhledem k tomu, že tuto úpravu chápou spíše jako dočasnou než trvalou. Věří tak, že piercing

mohou kdykoliv vyndat bez jakýchkoli viditelných následků, někteří si tuto možnost pojistili také vhodným umístěním piercingu (viz Pepa a Kuba dříve v textu). Na rozdíl od piercingu, tetování je respondenty vnímáno jako úprava trvalá, neodstranitelná, a proto většinou nejen, že tetování zvažovali déle, ale také si jej nakonec nechali provést na místě, které mohou lehko skrývat. Je tedy zřejmé, že jej považují v současné společnosti za mnohem větší problém než piercing. Tři ze sedmi respondentů také uvedli, že pozorují v současné společnosti mírný posun k vyšší toleranci piercingu také vzhledem k jeho vyššímu výskytu a do budoucna počítají s tím, že se tolerance bude zvyšovat.

Pouze jedna žena vnímá svoji úpravu jako možný budoucí problém, avšak pro ni samotnou tento fakt není překážkou ani motivací k odstranění piercingu. Nutno říci, že tato žena disponuje nejvíce úpravami v obličeji. Negativní reakce okolí na její vzhled ji tím spíše podněcovaly k dalším úpravám, taktéž své tetování neskrývá, ba naopak. Důležitým faktem, který by mohl objasnit ojedinělost podobného smýšlení, je ten, že tato žena je dlouholetou sympatizantkou punkového hnutí a sama sebe chápe jako členku punkové subkultury. Taktéž opačný názor než většina měla Anita co se týče tolerance ze strany majoritní společnosti, kdy nakonec uvedla že: *„Tydlencty jsou ted'ka vyndaný (ukázala na piercing v okolí rtů), protože jak budu ta máma, tak aby se lidí moc nepohoršovali, protože s tím jsou hodně velký problémy ještě dneska pořád, i když jsme měli jako kandidáta Franze...nechápu.“*

Respondenti popisují rozporuplné reakce okolí na jejich úpravy, nikdy je však tyto reakce, ať už negativní či pozitivní, nedonutily ke změně svého rozhodnutí. Negativní reakce pak přicházely nejčastěji, avšak ne vždy, od rodičů a prarodičů, kdy například Pepa uvedl: *„Tátovi se to nelíbilo, ten nemá rád jakýkoliv tetování a úpravy a tadyto, že to pochází prej z vězení všechno, jinak mamce to přišlo roztomilý.“* Naopak reakce přátel a partnerů/partnerek byly vždy kladné, z čehož lze vyvodit fakt, že

lidé, kteří disponují nějakým piercingem či tetováním, si za své přátele potažmo partnery a partnerky vybírají takové jedince, kteří mají na úpravy stejně kladné názory a vnímají tyto úpravy spíše jako atraktivní než naopak. Anita, Nikola i Klára a Lucka pak uvádí problémy ve škole, v práci i negativní reakce neznámých lidí.

Důvody ke skrývání či odstranění piercingu pak byly vždy dvojí, buď zdravotní nebo pracovní (pohovor, budoucí zaměstnání), jiné důvody nikdo neuvedl.

Vzhled svého šperku si každý volil buď podle aktuální nabídky salonů, nebo čistě podle vlastního vkusu, jak říká Martin: *„Podle toho, jak se mi to líbilo a nelíbilo, že jo, hledal jsem na internetu, na obrázky jsem koukal a co mi přišlo atraktivní, tak to jsem si vybral, aby mě to nějakým způsobem zestetizovalo.“* Kuba pak řekl: *„Mě se líbilo prostě víc s těma dvouma kuličkama než s jednou, to je čistě vizuální věc, nemá to žádné význam.“* Nikola: *„Já jsem to hodně střídala, jeden den kuličky, jeden hroty. Ze začátku jsem chtěla, aby to bylo hodně vidět, tak to bylo výraznější, ale postupem času to mám spíš takový decentnější.“* Klára: *„Já měla různé, napřed jsem měla hroty a teď jsem skončila u kuliček, mám to jakoby jednotný, aby to bylo jednotný.“* Anita pak také podotýká, že v současné době by volila jiné šperky: *„Už decentnější rozhodně než v patnácti, to jsem měla všude hrozně velký kuličky a bodce a i ten flash jsem chtěla větší, teď spíš decentnější, přijde mi to vulgární už někdy.“* Z výpovědí je patrné, že ženy dříve chtěly své úpravy co nejvíce zviditelnit, dnes pak dbají více na soulad a jednotný styl, symetrii a jednoduchost. Nechtějí už tolik šokovat, spíše věnují větší pozornost vzhledu šperku. Na rozdíl od mužů vystřídal větší množství co do typu šperku, muži většinou zůstali u prvního zvoleného šperku a nosí jej dodnes.

Kuba pak vypověděl, že pozoroval změnu vlastního chování po tom, co si nechal udělat piercing: *„Člověk pak zapadá do úplně jiný kasty lidí, setkává se s někým jiným a tudíž potom sbírá i jiný názory a začne se i chovat jinak.“* Vypověděl, že dnes se pohybuje mezi úplně jinými lidmi, než když ještě piercing neměl. Z čehož lze vyvodit závěr, že i piercing může být jakousi vstupní branou, která nám otevře cestu k novým lidem a umožní navázání nových kontaktů a uzavření nových přátelství.

Anita pak říká, že vliv na její chování podstoupení úprav nemělo, v čemž se shoduje i se zbylými pěti respondenty, na druhé straně však uvádí velký vliv na samotný vzhled obličeje. Své původní rozhodnutí by však nezměnila, jak sama říká: *„[...] každou část hezky rozestavěnou symetricky, takhle jsem to přesně chtěla.“*

Co se týče pohledu respondentů na úplně stejné úpravy, jako mají oni sami, tak je u všech respondentů pozitivní. To paradoxně vzhledem k tomu, že se chtěli piercingem primárně odlišit, znamená, že jednotlivý druh šperku či umístění piercingu, tedy jednotlivé úpravy samotné, nehrají tak významnou roli jako pojetí piercingu jako takového, neboť se tito lidé nechtějí primárně lišit mezi sebou, ale chtějí se naopak odlišit od majoritní společnosti. Hlavní roli tak sehrává dichotomie „my s piercingem“ a „oni bez piercingu“, jako nedůležité se tedy jeví odlišení se jeden od druhého v rámci „my s piercingem“.

Avšak určité hranice mezi tím, co je ještě klasický piercing a co už je extrémní forma mutilace, respondenti rozlišují. Každý má však hranici trochu jinde, ačkoli ve většině případů se výpovědi shodují. Jak uvedl Pepa, záleží i na pohlaví, u žen je podle něj tolerován vícečetný piercing spíše než u mužů, u mužů pak považuje piercing uší za neatraktivní, neboť je to podle Pepy úprava ryze ženská, za extrémní pak označil roztažení piercingu v oblasti nosu. Martin pak uvedl jako extrémní také úpravu roztahování piercingu nosu, dále rozsáhlou skarifikaci, tetování celého těla a obličeje, podkožní implantáty, dále soudí, že: *„Všechno má*

svoje hranice, není to příliš atraktivní a podle mého názoru to není extra přijatelné v naší společnosti.“ Kuba se pak také řídí pravidlem „míň je víc“ a dále říká: „*Jako člověk dá na ten první dojem, když toho člověka vidíš, tak ten vzhled přece hraje nějakou roli.*“ Jako extrémní pak uvádí rozříznutí jazyka. Pro Anitu jsou extrémní implantáty, tetování obličeje včetně permanentního make-upu. Nikola shledává za extrémní počet piercingů přesahující deset úprav aplikovaných v obličeji. Klára pak říká: „*Určitě jsou extrémny to, co společnost prostě už nepřijímá, jako jsou takový ty ... já nevím, jak se tomu říká, takový ty výstupky* (myšleno podkožní implantáty, pozn. MJ).“ Lucka taktéž uvádí tatuáž v obličeji.

Úpravy, které už by respondenti nebyli ochotni podstoupit, se pak shodují s tím, co sami považují za extrémní formu *soft mutilace*. Tyto extrémní formy, na kterých se často shodovali, taktéž označovali jako neatraktivní, nehezké a z toho důvodu také nepřijatelné, přehnané a odsuzované společností. Dále pak respondenti uváděli úpravy, které považují v dnešní moderní společnosti za nejrozšířenější u mužů a u žen a které za nejméně rozšířené. V těchto výpovědích se také více méně shodli (Tabulky D-1 a D-2), některé odpovědi se pak opakovaly vícekrát, některé se vyskytly pouze jedenkrát. Ve většině případů pak respondenti označovali za častý právě piercing, kterým sami disponují. Za nejčastější formu piercingu u žen pak považují respondenti piercing nosu, u mužů piercing brady a obočí, jako nejméně častý označili piercing nosní přepážky u obou pohlaví (*septum*).

Respondenti by na závěr pak doporučovali větší hygienu, větší pozornost věnovanou péči o piercing při hojení, nepodceňovat čištění a dezinfekci, nebýt pod vlivem alkoholu, podstoupení úpravy v hygienickém prostředí, nejlépe v profesionálním studiu. Bezpečně manipulovat s piercingem, aby nedošlo k vytržení nebo prasknutí ušních lalůček při roztahování piercingu. Z čehož vyplývá, že respondenti považují za nejdůležitější, co se piercingu týče, věnovat pozornost hlavně větší

informovanosti ohledně možných zdravotních rizik a komplikací, neboť na vlastní kůži zkusili, kam vede ignorace nebo opomenutí hygienických zásad.

7 DISKUSE

Existuje jistá hranice, od které jsou již úpravy nazývány spíše zmrzačením nežli zkrášlením, hranice, na které se respondenti více méně shodli. Lidí, kteří se odváží zajít za tuto hranici, je v současné moderní společnosti velmi málo a v České republice se takové výkony provádějí opravdu ojediněle, jak již bylo zmíněno dříve v textu. V dnešní době jsou tyto úpravy tak marginální, že se s nimi jen málokdo setká jinak než v podobě obrázků a fotografií. I to pak může být jeden z důvodů, proč jsou stále považovány za neatraktivní, stejně jako tomu bylo u piercingu a tetování ještě v době, kdy nebyly zdaleka tak rozšířeny v naší společnosti, jako je tomu dnes. Martinův výrok: „*Myslím, že vše má nějakou hranici, za kterou už by se podle mě nemělo chodit, protože si myslím, že některé (myšleno extrémní úpravy, které uvedl výše v textu, pozn. MJ) už jsou jen výrazem nějakého excentrismu, exhibicionismu a další snahou upoutat na sebe pozornost,*“ se tak příliš neliší od výroků týkajících se klasického piercingu z doby, kdy se u nás objevoval jen výjimečně, jak píše Fiksa (2005a, s.18) i: „*V Evropě byl piercing do nedávné doby považován za výdobytek okrajových skupin, jako byli punk, nebo jím šokovali jak hetéro tak homosexuální příznivci SM scény.*“ Piercing a tetování je dnes velice módní, v současné době úpravy podstoupilo přibližně deset procent všech příslušníků naší moderní společnosti, což je v kontrastu s historickou stigmatizací těchto praktik (Wohlrab et al., 2007). Studie Wohlrabové také kromě jiného přinesla poznatky o nejčastějším umístění piercingu v obličeji u mužů a žen ve zkoumaném souboru 359 jedinců, ze kterých vyplývá, že u mužů je nejčastější modifikace uší, u žen pak uší a nosu, což se shoduje s míněním respondentů, se kterými jsem vedla rozhovory, jež jako nejčastější u žen udávali také piercing nosu, naopak piercing uší za častý u mužů označil pouze jeden respondent. Jak Wohlrabová poznamenává, podle její studie překvapivě účastníci výzkumu neudávali, že by se po provedené úpravě piercingu či tetování cítili více atraktivní.

Výsledky výzkumu Schorzmanové et al. (2007) mezi studenty ukazují na jejich představu, že je piercing ve společnosti obecně dobře akceptován a zároveň studenti uváděli až přehnané představy a popisy zdravotních komplikací spojených se *soft mutilací*. Stejně tak respondenti v mém výzkumu uváděli, že tolerance úprav ve společnosti stoupá, s výjimkou jedné respondentky, která však disponuje nejpočetnějším piercingem v oblasti obličeje, který nelze tak snadno přehlédnout. Naopak, co se týče povědomí o zdravotních komplikacích, moji respondenti uváděli pouze možnost infekce či prasknutí kůže a špatného vlivu na zuby a dásně, před provedením úpravy však zdravotní rizika nebrali v potaz vůbec.

Podle Stirnové (2003) piercing tvoří určité veřejné stanovisko, které se liší podle umístění piercingu, jež dává jeho nositel na odiv. Společností je pak přijímáno rozporuplně a mnohdy negativně. Stejně tak Ruetzler et al. (2012) poznamenává, že pro více profesionální vzhled jedince není vhodný viditelný piercing. Ke stejnému názoru dospěli i respondenti z mého výzkumu, kdy dva z nich volili umístění přímo tak, aby piercing nebyl na první pohled vůbec viditelný (Kuba) nebo jej mohli ve vteřině schovat pouhým pootočením (Klára). Pokud však byl jejich piercing umístěný na viditelném místě, počítali s možností, že jej mohou kdykoliv bez následků vyjmout. Také vzhledem k tomu, že tatuáž chápali na rozdíl od piercingu jako trvalou formu zkrášlení, uváděli právě tatuáž obličeje jako extrémní formu *soft mutilace*, která je ve společnosti nepřijatelná. Pokud byla řeč o situacích kdy je vhodné piercing skrývat, důvody pro takové jednání uváděli respondenti vždy v souvislosti s žádostí o zaměstnání nebo ve spojitosti s výkonem určité profese.

Studie věnovaná motivaci pro podstoupení tetování či piercingu u mladých Poláků (Antoszewski et al., 2010) uvádí jako hlavní důvod *mutilace* především touhu po zdůraznění vlastní individuality a zvýšení sexuální atraktivity. V případě mého šetření se potvrdilo jen první tvrzení,

a to touha zdůraznit vlastní individualitu a nějakým způsobem se odlišit od ostatních.

Studie Antoszewského (2010) také zmiňuje, že průměrný věk kdy lidé podstupují piercing je 17,6 let, moji respondenti, především ženy pak často uváděli i nižší věk. Výsledky se však shodují s tím, že průměrný věk, kdy si člověk nechá udělat první tatuáž je vyšší, a to 21,1 let. V této studii se také uvádí, že zhruba 78,8% žen a pouze 21,2% ze zkoumaných asi 500 lidí volilo piercing, tatuáž pak podstoupilo 63,2% mužů a pouze 36,8% žen. Výsledky mého výzkumu pak ukazují na vícečetný piercing u žen na rozdíl od mužů, co se týče tetování poměr žen a mužů byl vyrovnaný. Paradoxně pak větší procento těch, kteří popsali negativní reakce okolí, tvořili lidé s piercingem a ne s tatuáží. Autor zároveň zjistil větší podíl lidí, kteří dokázali popsat svou motivaci pro mutilaci, mezi lidmi s piercingem spíše než s tetováním (Obr. C-1 v příloze). Na vysokém procentu respondentů, kteří se nechávají tetovat nebo prodělávají piercing kvůli zvýšení atraktivity, se shodují i mnohé další práce (Ferguson, 1999; Stirn, 2003; Wohlrab et al., 2007).

Ačkoli výsledky mého výzkumu nepotvrdily, že by hlavním důvodem k podstoupení *soft mutilace* bylo zvýšení atraktivity, je zřejmé, že *soft mutilace* atraktivitu určitým způsobem ovlivňuje, neboť výrazně zasahuje do vnějšího vzhledu daného jedince. Pozitivně v tom smyslu, že změny, které podstoupíme, opravdu mohou vést k navázání nových mezilidských vztahů nebo k upoutání partnera, či k vlídnějšímu přijetí určitým kolektivem. Negativně naopak tyto úpravy stále působí na většinu lidí starší generace. Taktéž zaměstnavatelé preferují profesionální vzhled, což stále v dnešní době znamená – bez piercingu a tetování.

Přesný vliv a dopad na důvěryhodnost či společenský status jedinců s piercingem v obličeji se z výzkumu bohužel nepodařilo jasně určit. K lepším výsledkům by se však dalo dospět pomocí rozsáhlejšího nejen kvalitativního, ale i kvantitativního šetření. Stejně tak i dopad konkrétních

úprav v obličeji na atraktivitu by se mohl projevit v dotazníkovém průzkumu, kde by respondenti mohli hodnotit jednotlivé úpravy například na fotografiích.

8 ZÁVĚR

Účelem této práce bylo nastínit vliv *soft mutilace* na atraktivitu, před tím však bylo nutné přiřadit tomuto pojmu nějaký význam a zasadit jej do širšího kontextu. Vzhledem k rozsahu práce není možné poskytnout ucelený přehled všech forem *soft mutilace* napříč celým světem. Zaměřila jsem se tedy pouze na nejčastější formy trvalých úprav jako je tatuáž, skarifikace a piercing, potažmo podkožní implementace. Tyto praktiky byly následně představeny pomocí několika ilustrativních příkladů z tradičních společností, kde zdaleka neplnily funkci pouze estetickou. Následoval posun od tradičních společností k formám *soft mutilace* ve společnosti moderní, kde podle mnohých autorů přetrvává ve velké míře pouze funkce estetická, a k mutilacím přistupují lidé skrze vlastní individuální touhy. Zde byl kladen důraz převážně na popis jednotlivých úprav, a to konkrétněji na piercing v obličeji, vzhledem k výzkumu, který práci doprovází, a k faktu, že tento trend můžeme v naší společnosti pozorovat čím dál častěji, stal se již nedílnou součástí zdobení těla napříč všemi generacemi a pronikl do všech vrstev společnosti, jak již bylo zmíněno.

Než bylo možné přistoupit k analýze rozhovorů, bylo nutné osvětlit samotný pojem atraktivity, kde byl popis tohoto fenoménu zaměřen opět především na obličej, a to tak, aby bylo možné si představit, jakým způsobem mohou některé úpravy narušit přirozený vzhled obličeje, například vzhledem k symetrii apod. Dále byla věnována pozornost strategiím, které muži a ženy využívají při výběru partnera, kde pochopitelně atraktivita a potažmo její umocnění hraje taktéž svoji roli, stejně tak jako při tvorbě nových sociálních vztahů.

Nakonec výsledky, jež přinesl menší výzkum vedený pomocí rozhovorů, neprokázaly, že by v dnešní moderní společnosti podstupovali lidé úpravy, jež vedou k trvalým změnám obličeje pouze za účelem zvýšení atraktivity. Nicméně všichni respondenti považují tyto úpravy za

atraktivní, zároveň si však uvědomují, že nošení piercingu neslouží pouze jako ozdoba jejich zevnějšku, ale primárně odlišuje své nositele od majoritní společnosti. Také se ukázalo, že jakákoli forma *soft mutilace* v obličeji se neslučuje s profesionálním vzhledem, jenž mnozí zaměstnavatelé vyžadují. Naopak pozitivní vliv mohou mít tyto změny zevnějšku na tvorbu nových sociálních a partnerských vztahů. A jak již bylo zmíněno dopad na důvěryhodnost jedince či společenský status nebyl z výzkumu zcela jasně prokazatelný. Tento fenomén by si tak zaslouhoval rozsáhlejší zpracování s podrobným kvalitativním výzkumem doplněným i o data z kvantitativního šetření.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Antoszewski B., Sitek A., Fijalkowska M., Kasielska A., Kruk-Jeromin J. 2010. Tattooing and body piercing - what motivates you to do it? In *The International journal of social psychiatry*. 56(5):471-479.
- Bauman Z. 1996. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. 233 s.
- Blažek V. 2011. *Komunikace a lidské tělo : antropologie chování 5*. Plzeň: Západočeská univerzita. 115 s.
- Blažek V. 2008. *Úvod do obecné a humánní etologie : antropologie chování 4*. Plzeň: Adela. 102 s.
- Burriss R. P., Rowland H. M., Little A. C. 2009. Facial scarring enhances men's attractiveness for short-term relationships. In *Personality and Individual Differences*. 46(2):213-217.
- Cardénas R. A., Harris J. L. 2006. Symmetrical decorations enhance the attractiveness of faces and abstract designs. In *Evolution and Human Behaviour*. 27:1-18.
- Darwin Ch. 2006. *O původu člověka*. Praha: Academia. 359 s.
- DeMello M. 2007. *Encyclopedia of Body Adornment*. Westport: Greenwood Press. 326 s.
- DeVito J. A. 2001. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing. 420 s.
- Eco U., de Michele G. 2005. *Dějiny krásy*. Praha: Argo. 439 s.
- Erban V. 2005. Kategorie "nečistého" v symbolické antropologii Mary Douglas. In *Náboženství a jídlo*. Bubík T., Fárek M., editoři. Pardubice: Univerzita Pardubice. s. 185.
- Ferguson H. 1999. Body piercing. In *British Medical Journal*. 319:1627-1629.
- Fialová L. 2001. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha: Karolinum. 270 s.

- Fiksa R. 2009. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press. 96 s.
- Fiksa R. 2005a. *Piercing*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press. 143 s.
- Fiksa R. 2005b. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press. 144 s.
- Fraňková S. 1997. *Úvod do etologie člověka*. Praha: HZ Systém. 193 s.
- Havlíček J., Rubešová A. 2009. Atraktivita tváře. In *Lidský obličej Vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorálních a sociálních věd*. Blažek V., Trnka R., editoři. Praha: Karolinum. s. 258.
- Jeřábek H. 1993. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum. 162 s.
- Koziel S., Kretschmer W., Pawlowski B. 2010. Tattoo and piercing as signals of biological quality. In *Evolution and Human Behavior*. 31(3):187-192.
- Lévi-Strauss C. 2006. *Strukturální antropologie*: Argo. 375 s.
- Little A. C., Michael Burt D., Perrett D. I. 2006. What is good is beautiful: Face preference reflects desired personality. In *Personality and Individual Differences*. 41:1107-1118.
- Litvik r., Vantuchová Y. 2011. Hypertrofické a keloidní jizvy pohledem dermatologa. In *New EU Magazine of Medicine*. 1-2:15-17.
- Morris D. 2006. *Nahá žena*. Brno: Alman. 264 s.
- Olecká I., Ivanová K. 2010. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s. 44 s.
- Pallett P. M., Link S., Lee K. 2009. New "golden" ratios for facial beauty. In *Vision Research*. 50:149-154.
- Perrett D. I., Michael Burt D., Penton-Voak I. S., Lee K. J., Rowland D. A., Edwards R. 1999. Symmetry and Human Facial Attractiveness. In *Evolution and Human Behavior*. 20:295-307.
- Ruetzler T., Taylor J., Reynolds D., Baker W., Killen C. 2012. What is professional attire today? A conjoint analysis of personal

- presentation attributes. In *International Journal of Hospitality Management*. 31(3):937-943.
- Rychlík M. 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 350 s.
- Saxton T., K., Kohoutová D., Craig Roberts S., Jones B. C., DeBruine L. M., Havlíček J. 2010. Age, puberty and attractiveness judgements in adolescents. In *Personality and Individual Differences*. 49:857-862.
- Schaefer K., Fink B., Grammer K., Mitteroecker P., Gunz P., Bookstein F., L. 2006. Female appearance: facial and bodily attractiveness as shape. In *Psychology Science*. 48(2):187-204.
- Schmid K., Marx D., Samal A. 2008. Computation of a face attractiveness index based on neoclassical canons, symmetry, and golden ratios. In *Pattern Recognition*. 41:2710-2717.
- Schorzman C. M., Gold M. A., Downs J. S., Murray P. J. 2007. Body Art: Attitudes and Practices Regarding Body Piercing Among Urban Undergraduates. In *Journal of the American Osteopathic Association*. 107(10):432-438.
- Spenemann D. H. R. 2007. *Tetování na Marshallových ostrovech*. Žďár na Sázavou: Soluwo Press. 196 s.
- Stirn A. 2003. Body piercing: medical consequences and psychological motivations. In *The Lancet*. 361(9364):1205-1215.
- Šmolka P. 2005. *Výběr partnera*. Praha: Grada Publishing. 128 s.
- Valenta V. 2011. *Tetování & Tetování*. Praha: Deus. 279 s.
- Wade J. T. 2010. The Relationships between Symmetry and Attractiveness and Mating Relevant Decisions and Behavior: A Review. In *Symmetry*. 2:1081-1098.
- Wohlrab S., Fink B., Kappeler P. M., Brewer G. 2009. Perception of human body modification. In *Personality and Individual Differences*. 46(2):202-206.

- Wohlrab S., Stahl J., Kappeler P. M. 2007. Modifying the body: motivations for getting tattooed and pierced. In *Body image*. 4(1):87-95.
- Zaidel D. W., Aarde S. M., Baig K. 2005. Appearance of symmetry, beauty, and health in human faces. In *Brain and Cognition*. 57:261-263.
- Zhang D., Zhao Q., Chen F. 2010. Quantitative analysis of human facial beauty using geometric features. In *Pattern Recognition*. 44:940-950.

Internetové zdroje

- Barun. 2011. *Tetování v různých kulturách – Starověký Egypt* [online]. www.tetovani1.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://www.tetovani1.cz/clanek/83-tetovani-v-ruznych-kulturach---staroveky-egypt/>.
- Bodyart magazín. 2008. *Tetování není výdobytkem nové doby* [online]. www.bodyartmag.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://old.bodyartmag.cz/tetov%C3%A1n%C3%AD-nen%C3%AD-v%C3%BDobytkem-nov%C3%A9-doby,75.html>.
- Dobeš M. 2011. *Lidé a hory pravěku - tetovaný Ötzi* [online]. www.outdoorguide.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://www.outdoorguide.cz/lide-a-hory-praveku---tetovany-tzi-1111.html>.
- Fižová V. 2013. *Dívka si nechala vytetovat přítelovo jméno přes celý obličej* [online]. www.denik.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: http://www.denik.cz/ze_sveta/ruska-divka-si-nechala-vytetovat-pritelovo-jmeno-pres-cely-oblicej-20130207.html.
- Hell. 2013a. *Beading* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/modifikace/beading/>.
- Hell. 2013b. *Dočasné tetování* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/hellmut/index.php?pid=201>.
- Hell. 2013c. *Implantáty* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/modifikace/implantaty/>.

- Hell. 2013d. *Mikrodermální piercing* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/mikrodermaly/>.
- Hell. 2013e. *Piercing* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/piercing/>.
- Hell. 2013f. *Piercingová šněrovačka* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/piercing/piercingova-snerovacka/>.
- Hell. 2013g. *Split jazyka* [online]. www.hell.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.hell.cz/5/modifikace/split-jazyka/21/>.
- Hojení jizev. 2008. *Hypertrofická a keloidní jizva* [online]. www.hojeni-jizev.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: www.hojeni-jizev.cz/hypertroficka-a-keloidni-jizva/.
- Kohoutek R. 2006a. *Interpersonální atraktivita* [online]. www.slovník.abz.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/interpersonalni-atraktivita>.
- Kohoutek R. 2009. *Komunikace v prostoru a času* [online]. www.rudolfkohoutek.blog.cz. [cit. 07-03-2012]. Dostupné na: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/komunikace-v-prostoru-a-casu>.
- Kohoutek R. 2006b. *Pojem mutilace* [online]. www.slovník.abz.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/mutilace>.
- mikrodermaly.cz. 2013. *O mikrodermálech* [online]. www.mikrodermaly.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://mikrodermaly.cz/>.
- Módos A. 2011. *Tetování ...šperk na vlastní kůži* [online]. www.toptetovani.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://www.toptetovani.cz/video-tattoo-dokument-1216#more-1216>.
- Rychlík M. 2008. *Tetování: bohatost ornamentů ve Střední a Jižní Americe* [online]. www.rozhlas.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/423748.

- SHE-MON. 2013. *Jméno na tváři vytetované z lásky* [online]. www.painart.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.painart.cz/82/jmeno-na-tvari-vytetovane-z-lasky/clanek>.
- Smola V. 2012. *Tetováním opět podpoří děti* [online]. www.znojemsky.denik.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: http://znojemsky.denik.cz/zpravy_region/tetovanim-opet-podpori-deti-20121205.html.
- Südtirol. 2013. *Ötzi - muž z ledovce* [online]. www.suedtirol.info. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://www.suedtirol.info/cs/Prakticke-informace/Zeme-a-lide/Jihotyrolske-osobnosti/artikel/83b9748e-799c-458f-8229-c7d7f0837e74/Oetzi---muz-z-ledovce-.html>.
- SynCare. 2013. *Léčba jizev* [online]. www.syncare.cz. [cit. 07-03-2012]. Dostupné na: <http://www.syncare.cz/ambulance/lecba-jizev>.
- Štefková Z. 2012. *Body art* [online]. www.artlist.cz. [cit. 07-03-2012]. Dostupné na: <http://www.artlist.cz/?id=103>.
- Tetování. 2011. *Starobylá tetování* [online]. www.toptetovani.cz. [cit. 12-01-2013]. Dostupné na: <http://www.toptetovani.cz/starobyla-tetovani-1-dil-853#more-853>.
- Velký lékařský slovník. 2008. *Mutilace* [online]. www.lekarske.slovniky.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://lekarske.slovniky.cz/pojem/mutilace>.
- WildCat. 2005. *Materiály WildCat* [online]. www.wildcat.cz. [cit. 07-03-2013]. Dostupné na: <http://www.wildcat.cz/articles.php?aid=11>.

10 SEZNAM OBRAZOVÝCH ZDROJŮ

Obr. 1. Maorské obličejové tetování *moko*.

Zdroj:<http://www.topzine.cz/tetovani-od-identifikace-po-intimitu-co-pro-nas-dnes-znamena>

Obr. 2. Tatuáž kolem rtů u žen etnika *Ainu*. Zdroj:<http://nori-ben.blogspot.cz/2013/02/the-ainu-of-japan.html>

Obr. 3. Tetování na zádech mumie Ötzi. Zdroj:<http://nori-ben.blogspot.cz/2013/02/the-ainu-of-japan.html>

Obr. 4. Ukázka tetování v Africe.

Zdroj:<http://uzzi.cz/2012/12/20/historie-indie-thajsko-afrika-etc/>

Obr. 5. Plastické zjizvení obličeje obyvatel Konga.

Zdroj:<http://www.ceskapozice.cz/blog/martin-rychlik/vite-co-vsechno-muzete-provadet-se-svym-telem>

Obr. 6. Mutilace v podobě uzlíků na čele.

Zdroj:http://www.zsrokytnice.cz/3z_mrav.php

Obr. 7. Piercing nosu je po celém světě častý.

Zdroj:<http://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava/9281/co-dnes-jedilidojedi.html>

Obr. 8. Piercing ušních boltců. Zdroj:<http://new-piercings.blogspot.cz/2010/10/ear-lobe-piercing-history.html>

Obr. 9. Destička *pelele*. Zdroj:<http://jiri-sedlacek.cz/stitky/brno/>

Obr. 10. Ušní lalůčky si často roztahují různá etnika.

Zdroj:<http://new-piercings.blogspot.cz/2010/10/ear-lobe-piercing-history.html>

Obr. 11. Znárodnění Murukanových atributů skrze piercing.

Zdroj:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thaipusam_Singapore_2011_06.jpg

Obr. 12. Ruská dívka si nechala vytetovat jméno přítele na obličej.

Zdroj:http://www.denik.cz/ze_sveta/ruska-divka-si-nechala-vytetovat-pritelovo-jmeno-pres-cely-oblicej-20130207.html

Obr. 13. Ještěřčí muž.

Zdroj:http://kerky.cz/fotogalerie/cache/tetovani__brutal__jester-ci-muz-tetovani.jpg_595.jpg

Obr. 14. Dívka s tetováním 56 hvězd. Zdroj:<http://www.vzory-tetovani.cz/vzory-tetovani---hlava/tetovani-obliceje---kimberley-vlaminck/>

Obr. 15. Tetování s použitím UV barev. Zdroj:<http://www.tapis-tattoo.cz/board.php>

Obr. 16. Tetování očí.

Zdroj:<http://magazin.libimseti.cz/lifestyle/1124-silenec-nechal-si-tetovat-oko>

Obr. 17. Ukázka *brandingu*.

Zdroj:<http://www.generace20.cz/zpravodajstvi/nedejte-moznost-rane-aby-se-zahojila>

Obr. 18. Ukázka *cuttingu*.

Zdroj:<http://www.generace20.cz/zpravodajstvi/nedejte-moznost-rane-aby-se-zahojila>

Obr. 19. Piercing šíje. Zdroj:<http://mybodystuds.com/?p=180>

Obr. 20. Piercing pod klíční kostí. Zdroj:<http://news.bme.com/wp-content/uploads/2008/09/pubring/presenttense/20050420.html>

Obr. 21. Piercingová šněrovačka.

Zdroj:<http://www.pierc.cz/novinky/piercingove-snerovacky>

Obr. 22. Příprava piercingové šněrovačky.

Zdroj:http://nd05.jxs.cz/602/384/28d63545a9_85874937_o2.jpg

Obr. 23. Zavěšení na háky.

Zdroj:<http://www.techno.cz/misc/images/2008/tatoo.jpg>

Obr. 24. Transdermální implementace.

Zdroj:<http://www.topky.sk/gl/134750/1078548/Upiria-zena-s-pavucinou-v-podpazusi--Som-oddanou-matkou-4-deti>

Obr. 25. Trvalý make-up.

Zdroj:<http://www.nova.edu.pl/index.php/kurs-kosmetyczny>

Obr. 26. Rozštěpení jazyka. Zdroj:<http://real-world.blog.cz/en/11110/split-jazyka>

Obr. C-1. Graf vyjadřující motivaci jedinců pro podstoupení tetování či piercingu. Zdroj: (Antoszewski et al., 2010, s.477)

Obr. C-2. Tunely do ušních lalůček.

Zdroj:<http://www.nejlepsiceny.cz/tema/tunely-do-ucha.html>

Obr. C-3. *Plugy* do ušních lalůček. Zdroj:<http://www.obchod-a.cz/img/1329680619.jpg>

Obr. C-4. Tetování dle věku u Chorotiů. Zdroj:(Rychlík, 2005, s.190)

Obr. C-5. Povrchový piercing surface-to-surface.

Zdroj:<http://conniecakehole.blog.cz/1208/typy-piercingu>

Obr. C-6. Typy piercingu uší.

Zdroj:<http://www.availtattoo.com/piercings>

Obr. C-7. Typy piercingu uší.

Zdroj:http://25.media.tumblr.com/tumblr_m8spwmT1l1qz9sbio1_500.jpg

Obr. C-8. Typy obličejového piercingu.

Zdroj:<http://conniecakehole.blog.cz/1208/typy-piercingu>

Obr. C-9. Typy obličejového piercingu.

Zdroj:http://nd03.jxs.cz/916/363/fc3a182215_87729453_o2.jpg

11 RESUMÉ

The bachelor thesis was directed to assess the impact of soft mutilation on the attractiveness of the individual. The concept of mutilation and soft mutilation was explained in the theoretical part followed by classification of this term into broader context. Various practices such as tattooing, scarification, piercing and subcutaneous or transdermal implementation in traditional and in modern Western society were introduced. Over the transition from traditional to modern society we can observe many innovations both in the techniques and tools used for mutilation and shift of its meaning.

By many authors, particularly an aesthetic function proceeds to a large extent in our Western society. The motivation to change the exterior is countless, many people approach these changes based on their own individual desires and motivations. The thesis mainly discusses the facial decoration and attractiveness itself.

The facial mutilation that people all over the world are undergoing to change their look permanently serves not only to increase the attractiveness but it also has a great symbolic importance and is clouded with many taboos. These treatments impact our social status, choice of partner, also the attractiveness and health considerably. The major role is played by real pain that soft mutilation is associated with.

The own research conducted by means of interviews with people who have the piercings in their face is the part of the thesis. The statements of the respondents are very similar to the results of another more comprehensive studies as described in the discussion. According to the research the main motivation for mutilation seems to be a desire to differentiate themselves from the others and desire to beautify own body is only the less important reason. The professional appearance combined with the job interview or performance of a particular profession are the

specific reason for hiding the piercing. It is also confirmed that the soft mutilation may play a role in making new friends or relationships.

There are still many people who condemn these adjustments on the other hand the respondents themselves report that the tolerance of soft mutilation among people continues to increase as well as the number of people who undergo permanent changes. But the boundary between the soft mutilation and the extreme one that affects our body is still visible.

As an extreme form of soft mutilation was predominantly described the tattoo on the face, multiple piercing or subcutaneous implants.

Finally, it should be noted that it would be useful to amend the results of interviews by questionnaire survey that would allow better assessment of the impact on the credibility and social status of the individual. The chapter on the impact of soft mutilation to health would merit another professional processing.

12 PŘÍLOHY

12.1 Příloha A. Scénář rozhovoru

Představení sebe a své bakalářské práce.

Představení respondenta (odkud pochází, věk, pohlaví).

Můžeš popsat jaké všechny úpravy (tetování a piercing) již máš na těle, konkrétně v obličeji?

Proč ses rozhodl/a právě pro takové úpravy?

Jak dlouho jsi přemýšlel/a o tom podstoupit tyto úpravy?

Co tě nejvíce motivovalo ke konečnému rozhodnutí, kde jsi bral/a inspiraci?

Konzultoval/a jsi to s někým, pokud ano, ovlivnil tě při výběru nějak cizí názor?

Jak dlouho od rozhodnutí trvalo, než jsi ho doopravdy zrealizoval/a? Váhal/a jsi v té době o svém rozhodnutí nebo došlo alespoň k malému pozměnění původní představy?

Kolik ti bylo let, když sis nechal/a jednotlivé úpravy provést?

Hrála nějakou roli při rozhodování bolestivost jednotlivých úprav?

Byl/a sis vědom/a zdravotních komplikací, které by se mohly objevit?

Věnoval/a jsi pozornost výběru materiálu, ze kterého je zhotoven tvůj piercing?

Jak a podle čeho sis vybíral/a různé typy piercingových šperků?

Přemýšlel/a jsi o tom, jak bude úprava vypadat v budoucnu a zda nebude představovat nějaký problém?

Zda se ti bude ještě líbit za nějaký čas?

Nebude to problém, například pokud bys chtěl/a změnit zaměstnání, školu?

Jak bude vypadat ve stáří?

Ovlivnilo nějak tvé zamyšlení se nad stářím nebo budoucností výběr místa, či konkrétní úpravy, kterou sis nechal/a udělat?

Jaká byla reakce okolí na každou nově provedenou úpravu v obličeji (piercing, tetování)?

Reakce nejbližšího okolí-rodina, přátelé, partner- má někdo z nich také nějaký piercing, či tetování?

Reakce v zaměstnání, ve škole, popřípadě jiné příklady, jak lidé se kterými jsi přišel/a do kontaktu reagovali?

Přiměly tě reakce okolí k nějakým změnám tvých úprav (například. Odložení piercingu, apod.)?

Přemýšlíš někdy nad situacemi, kdy je vhodné úpravy skrývat nebo naopak odhalovat?

Jaké to jsou?

Vadilo by ti, kdyby měl někdo z tvého okolí podobné nebo úplně stejné úpravy jako ty?

Ovlivnil tvůj výběr fakt, že znáš někoho ze svého okolí se stejnou úpravou?

Donutilo by tě to ke změně rozhodnutí pro nebo naopak proti dané úpravě?

Myslíš si, že úpravy nějak výrazně změnili tvůj celkový vzhled, či chování?

Domníváš se, že před tím, než sis nechal/a udělat piercing, či tetování se k tobě lidé z okolí chovali jinak a jak?

Změnil/a bys dnes své původní rozhodnutí, udělal/a bys něco jinak a proč?

Co pro tebe tvé úpravy znamenají? Víš, odkud pocházejí a jaká je jejich historie?

Zajímal/a ses někdy o to, co si o tvých úpravách myslí druzí (blízké okolí nebo co se píše v různých časopisech a na internetu)?

Plánuješ do budoucna další úpravy, a jaké?

Co bys doporučil/a nebo naopak nedoporučil/a lidem, kteří by si chtěli nechat udělat podobné úpravy, jako máš ty? Vyskytli se u tebe nějaké komplikace, zdravotní či jiného charakteru?

Co si ty sám/sama myslíš o různých úpravách (mutilacích těla)?

Rozlišuješ nějaké hranice, mezi „normální“ a „extrémní“ mutilací v oblasti obličeje?

Existuje úprava obličeje, kterou už bys nebyl/a ochoten/ochotna podstoupit a proč?

Které úpravy, konkrétně piercing v obličeji považuješ za nejrozšířenější a proč si myslíš, že tomu tak je? A naopak, které úpravy jsou podle tebe méně časté a proč?

12.2 Příloha B. Charakteristiky respondentů

Respondentů, se kterými byly provedeny rozhovory, bylo celkem 7, z toho 3 muži a 4 ženy.

1. Pohlaví: muž

Jméno: Pepa

Věk: 25

Odkud pochází: Rakovník

Vzdělání: vyučen

Stav: žije s přítelkyní, zaměstnaný

Umístění piercingu v obličeji: brada

Věk při provedení první úpravy: 18

2. Pohlaví: muž

Jméno: Martin

Věk: 22

Odkud pochází: Ostrava

Vzdělání: střední s maturitou

Stav: toho času svobodný, student VŠ

Umístění piercingu v obličeji: oba ušní boltce, levé obočí

Věk při provedení první úpravy: 17

3. Pohlaví: muž

Jméno: Kuba

Věk: 23

Odkud pochází: Praha

Vzdělání: střední s maturitou

Stav: toho času zadaný, student VŠ

Umístění piercingu v obličeji: mezi horním rtem a zuby, piercing obou ušních boltců

Věk při provedení první úpravy: 16

4. Pohlaví: žena

Jméno: Anita

Věk: 20

Odkud pochází: Rakovník

Vzdělání: základní

Stav: žije s přítelem, na mateřské dovolené

Umístění piercingu v obličeji: obě obočí, kořen nosu, obě dvě nosní dírky, horní ret po obou stranách, brada, jeden ušní boltec

Věk při provedení první úpravy: 15

5. Pohlaví: žena

Jméno: Nikola

Věk: 22

Odkud pochází: Plzeň

Vzdělání: střední s maturitou

Stav: toho času svobodná, studentka VŠ

Umístění piercingu v obličeji: brada, nos, oba ušní boltce

Věk při provedení první úpravy: 13

6. Pohlaví: žena

Jméno: Klára

Věk: 22

Odkud pochází: Plzeň

Vzdělání: střední s maturitou

Stav: toho času svobodná, nezaměstnaná

Umístění piercingu v obličeji: nos, tragus, oba ušní boltce, ušní chrupavka

Věk při provedení první úpravy: 14

7. Pohlaví: žena

Jméno: Lucka

Věk: 20

Odkud pochází: Pavlíkov

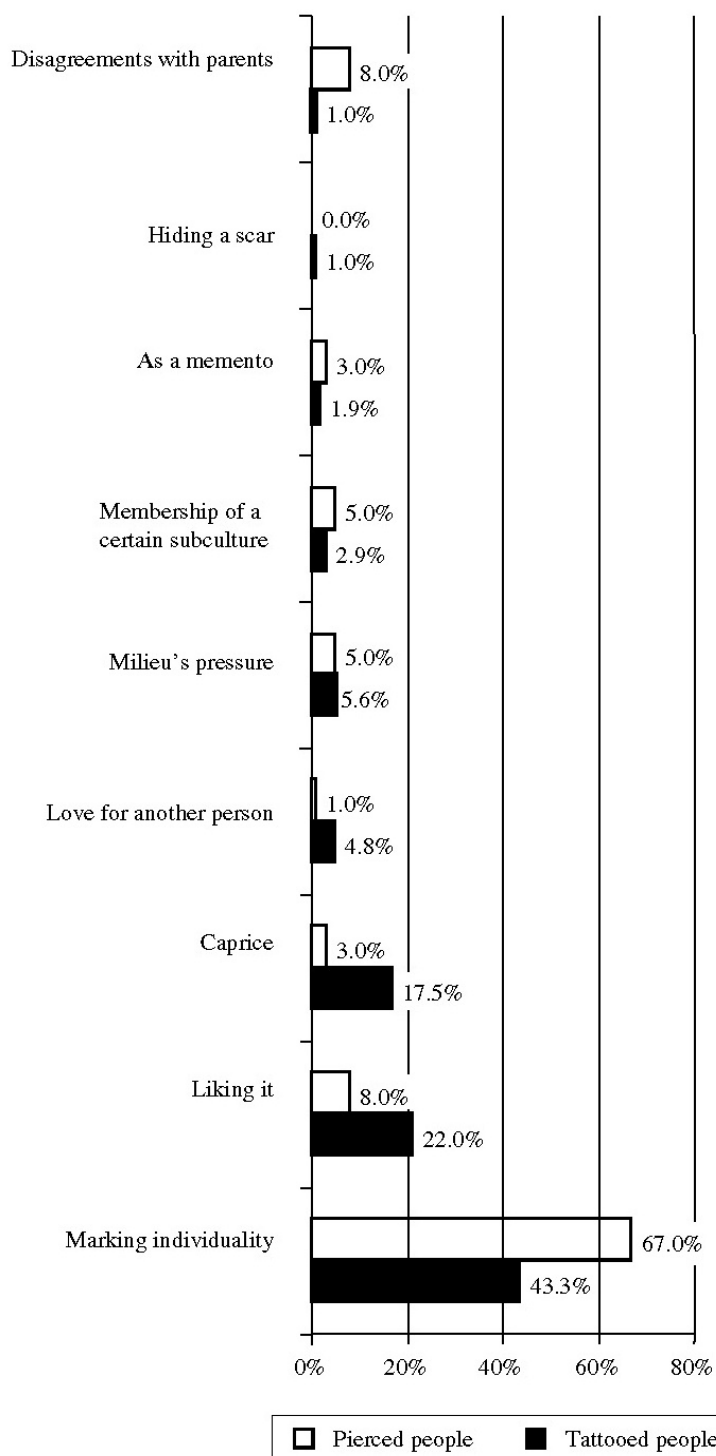
Vzdělání: střední s maturitou

Stav: toho času svobodná, studentka VŠ

Umístění piercingu v obličeji: brada, oba ušní boltce

Věk při provedení první úpravy: 16

12.3 Příloha C. Fotografie a obrázky

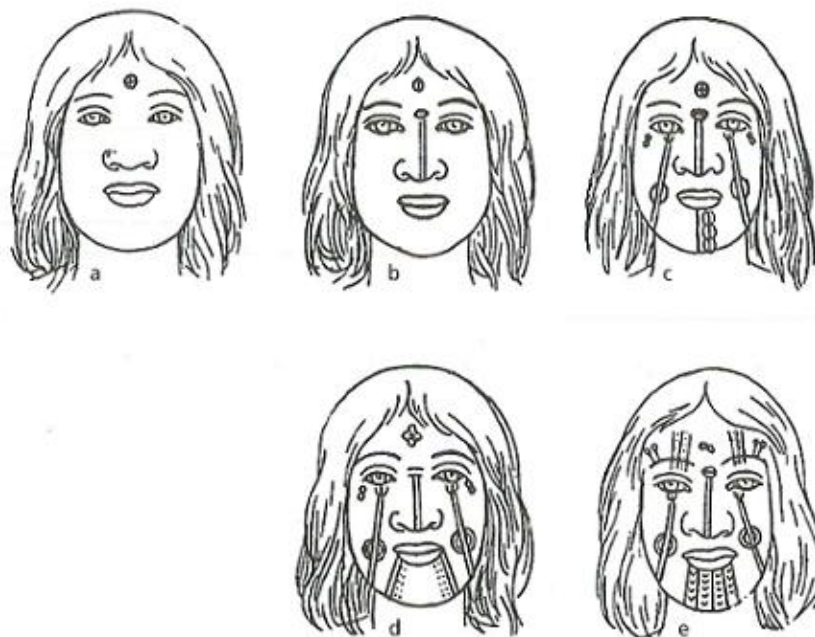
Obr. C-1. Graf vyjadřující motivaci jedinců pro podstoupení tetování či piercingu.

Obr. C-2. Tunely do ušních lalůček.

Obr. C-3. *Plugs* do ušních lalůček.

Tetování dle věkových stupňů u Chorotiů kolem Rio Pilcomayo: a) pětiletá dívka, b) sedmileté děvče, c) asi osmnáctiletá slečna, d) žena, e) jiná žena. Původní nákres E. Nordenskiöldů z Gran Chaca, 1912

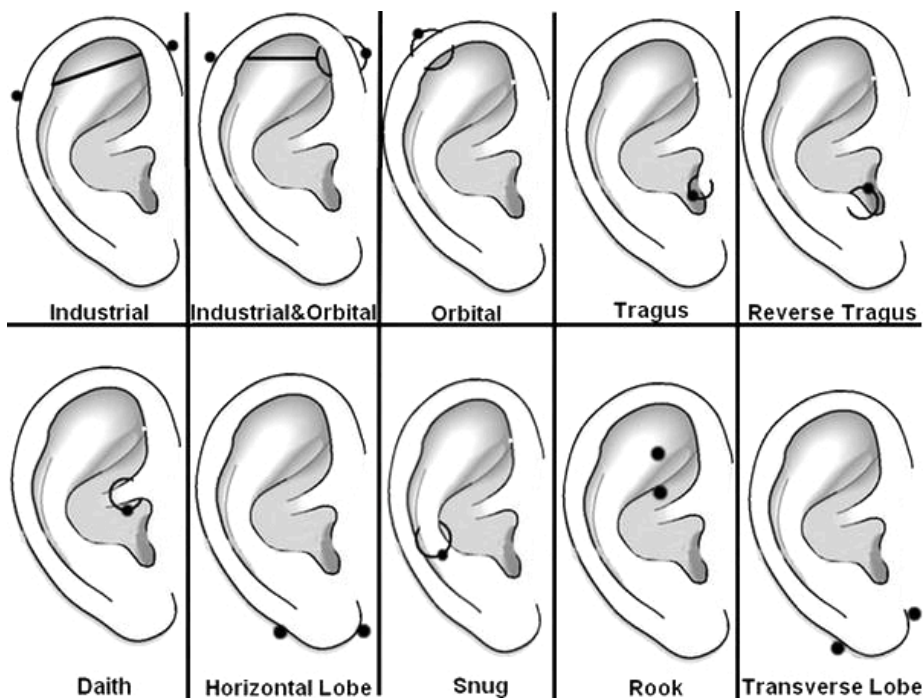
Obr. C-4. Tetování dle věku u *Chorotiů*.

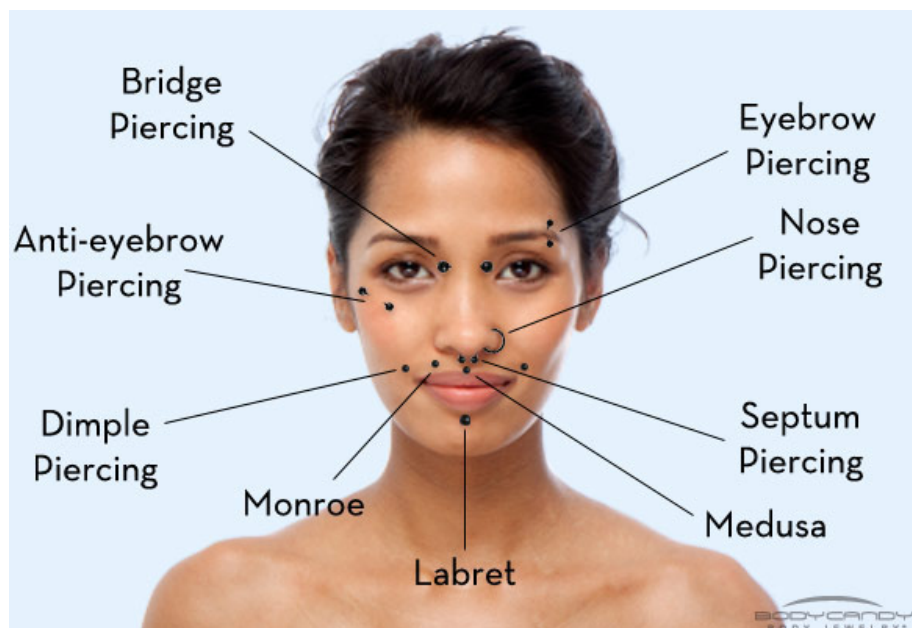
Obr. C-5. Povrchový piercing neboli *surface-to-surface*.

Obr. C-6. Typy piercingu uší.

Obr. C-7. Typy piercingu uší.

Obr. C-8. Typy obličejového piercingu.

Obr. C-9. Typy obličejového piercingu.

12.4 Příloha D. Tabulky

Tabulka D-1. Tabulka pro úpravy, které respondenti uváděli jako nejméně rozšířené (čísla v tabulce značí počet, kolikrát byla úprava uvedena ve výpovědích).

	u žen	u mužů
Piercing obočí	3	3
Piercing nosu	4	2
Piercing brady	2	3
Piercing jazyka	1	0
Piercing rtu	3	1
Piercing uší	0	1

Tabulka D-2. Tabulka pro úpravy, které respondenti uváděli jako nejméně rozšířené (čísla v tabulce značí počet, kolikrát byla úprava uvedena ve výpovědích).

	u žen	u mužů
Piercing nosní přepážky	3	3
Mikrodermální piercing	2	2
Piercing jazyka	1	1
Piercing mezi rtem a zuby	1	1
Piercing tváře	1	0